

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

David Mazanec

OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (datum uzavření rukopisu): Červen 2011

Prohlášení :

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: .....

Podpis: .....

David Mazanec

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Ondřeji Frintovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce, za jeho cenné rady, připomínky, podněty a za jeho čas strávený na společných konzultacích nad jejím tématem.

Obsah:

Úvod	7
1 Právnícké osoby - obecný pohled	9
1.1 Právnícké osoby veřejného práva	9
1.2 Právnícké osoby soukromého práva	10
2 Historický vývoj neziskového sektoru	11
2.1 Historie neziskového sektoru	11
2.1.1 Exkurz k římskoprávním základům	11
2.1.2 Období středověku	12
2.1.3 Doba osvícenství	12
2.1.4 Shrnutí	13
2.2 Aktuální právní úprava neziskového sektoru	14
2.2.1 Neziskový sektor de lege lata	14
2.2.2 Obecná teorie nestátního neziskového sektoru	15
3 Formy právníckých osob v neziskovém sektoru	16
3.1 Soukromoprávní ústav	16
3.2 Občanská sdružení	17
3.2.1 Obecně k občanskému sdružení	17
3.2.2 Vznik a zánik občanských sdružení	18
3.3 Nadace a nadační fondy	19
3.3.1 Teoretické vymezení nadací a nadačních fondů	19
3.3.2 Pojem obecně prospěšného cíle	20
3.3.3 Vznik, změna a zánik nadace a nadačního fondu	20
3.3.4 Hospodaření nadace a nadačního fondu	21
3.3.5 Orgány nadace a nadačního fondu	22
3.4 Církev a náboženské společnosti	22
3.4.1 Právní postavení církví a náboženských společností	22
3.4.2 Vznik a zánik církví a náboženských společností	23
4 Obecně prospěšná společnost	23
4.1 Předmět právní úpravy	23
4.2 Definiční znaky obecně prospěšné společnosti	24
4.3 Založení a vznik obecně prospěšné společnosti	25
4.3.1 Procesní stránka zápisu do rejstříku	26
4.3.2 Náležitosti zápisu do rejstříku	28
4.3.3 Název obecně prospěšné společnosti a jeho právní ochrana	29
4.4 Zakladatel obecně prospěšné společnosti	30
4.4.1 Jednání a odpovědnost zakladatele do vzniku společnosti	31

4.5	Zrušení, likvidace a zánik obecně prospěšné společnosti	32
4.5.1	Obecně ke zrušení, likvidaci a zániku obecně prospěšné společnosti	32
4.5.2	Způsoby provedení zrušení, likvidace a zániku	32
4.5.3	Likvidace obecně prospěšné společnosti	34
4.5.4	Procesní postup při zrušení, likvidaci a zániku	35
4.5.5	Shrnutí	36
5	Orgány obecně prospěšné společnosti	37
5.1	Orgány společnosti obecně	37
5.2	Ředitel společnosti	38
5.2.1	Vývoj postavení ředitele společnosti	38
5.2.2	Postavení a vznik funkce ředitele společnosti	38
5.2.3	Odpovědnost ředitele společnosti	40
5.2.4	Zánik funkce ředitele společnosti	41
5.2.5	Praktický dopad novely k postavení ředitele společnosti	42
5.2.6	Shrnutí	43
5.3	Správní rada	43
5.3.1	Obecně ke správní radě	43
5.3.2	Členství ve správní radě – komparativní pohled	44
5.3.3	Zánik členství ve správní radě de lege lata	45
5.3.4	Působnost správní rady	47
5.3.5	Shrnutí	48
5.4	Dozorčí rada	49
5.4.1	Obecně k dozorčí radě	49
5.4.2	Dozorčí rada společnosti – komparativní pohled	49
5.4.3	Vznik a zánik členství v dozorčí radě	51
5.4.4	Působnost dozorčí rady	51
5.4.5	Shrnutí	52
6	Činnosti a hospodaření obecně prospěšné společnosti	53
6.1	Činnosti obecně prospěšné společnosti	53
6.2	Hospodaření obecně prospěšné společnosti	55
6.3	Shrnutí	56
7	Obecně prospěšná společnost a nový občanský zákoník ...	57
7.1	K nové právní úpravě	57
7.1.1	Krátký exkurz k historickým kořenům	57
7.1.2	Inspirační zdroje nového návrhu občanského zákoníku	58
7.2	K právníkům osobám v návrhu nového občanského zákoníku	58
7.2.1	Právní úprava ústavu v návrhu nového občanského zákoníku	60
7.3	Shrnutí	63

8 Exkurz k zahraničním právním úpravám	64
8.1 Úvod do problematiky.....	64
8.2 Právní úprava neziskového sektoru na Slovensku	64
8.3 Právní úprava neziskového sektoru v Německu	66
8.4 Právní úprava neziskového sektoru v Rakousku.....	68
Závěr	70
Seznam zkratk.....	72
Použitá literatura	73

Úvod

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech (dále jen „ZOPS“) byl poslední novelou provedenou zákonem č. 231/2010 Sb., (dále jen „novela ZOPS“) s účinností od 1. ledna 2011 dotčen významnými změnami. Během patnácti let platnosti a účinnosti zákona o obecně prospěšných společnostech, je jeho výše uvedená novelizace jeho novelizací v pořadí již sedmou. Lze tak v době „legislativních smrští“, jejichž důsledkem je značná nepřehlednost českého právního řádu poznamenat, že tento zákon nebyl středem značné pozornosti legislativců. Nadto lze podotknout, že všechny předchozí novelizace měly charakter pouhých technických a terminologických změn, zejména v souvislosti s přijetím a nabytím účinnosti jiných právních předpisů. O to podstatnější je však poslední novela, která zevrubně reaguje na výtky aplikační praxe ke znění daného zákona.

Cílem této práce je osvětlit důvody, které vedly zákonodárny sbor k nutnosti přijetí výše uvedené novely, vymezit nejpodstatnější znaky právnických osob tzv. „neziskového sektoru“ v České republice, nastínit historický vývoj právnických osob tohoto sektoru a využít komparativního srovnání původního znění zákona s aktuální právní úpravou zejména v oblasti postavení orgánů obecně prospěšné společnosti s přihlédnutím ke změnám v jejich působnosti a v otázkách založení, vzniku, zániku a likvidaci obecně prospěšné společnosti. V neposlední řadě se bude tato diplomová práce zabývat i vztahem postavení obecně prospěšné společnosti k připravovanému znění nového občanského zákoníku ve smyslu návrhů de lege ferenda a také nahlédne do evropských právních řádů s cílem porovnat v základních znacích českou a evropskou úpravu obdobných společností.

V České republice bylo k říjnu 2010 zaregistrováno v rejstřících obecně prospěšných společností celkem 1916 těchto právnických osob¹. Celkový počet obecně prospěšných společností je odrazem společenského zájmu na rozvoji soukromého neziskového sektoru v občanské společnosti. Právě novela ZOPS, která je ústředním tématem této diplomové práce si kladla za cíl usnadnění a zpřehlednění fungování obecně prospěšných společností v aplikační praxi.

---

¹ Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990-2010. Zdroj dostupný z http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/48ef03863112b56e999d2434fe2991f4/stat_NNO_tabulka_1990_2010.pdf. (citováno dne 3.května 2011).

Odbornou literaturu vážící se k dané problematice lze označit za nevyváženou. Většina těchto odborných textů je spojena s prvním uvedením ZOPS do právního řádu České republiky. S ohledem na skutečnost, že novela ZOPS nabyla účinnosti k 1. lednu 2011, je okruh odborné literatury týkající se jádra této diplomové práce značně omezen. I to byl jeden z důvodů proč volba daného tématu padla právě na něj.

1 Právnícké osoby - obecný pohled

1.1 Právnícké osoby veřejného práva

Právnícké osoby lze teoreticky rozlišovat a dělit na právnícké osoby práva soukromého a právnícké osoby práva veřejného. Rozdíl mezi právníckou osobou práva soukromého a veřejného není snadné přesně vymezit, jelikož jakákoliv definice je ze své podstaty do jisté míry zavádějící. Nicméně právní teorie nám již dává určité vodítko pro určení, ke kterému z právních odvětví tu kterou právníckou osobu podřadit. Za právnícké osoby veřejnoprávní povahy považujeme takové, které jsou vytvořeny zákonem pro naplňování určitého veřejného zájmu.² Veřejnoprávní korporace je člensky organizovaný subjekt veřejné správy, kterému byla svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly.³ Současná nauka se zřejmě shoduje, že k pojmovým znakům veřejnoprávní korporace patří veřejnoprávní forma zřízení, majetkoprávní samostatnost, resp. finanční nezávislost, personální substrát, který se podílí na vytváření vůle korporace, a vlastní sféra působnosti, ve které se uplatňuje veřejná moc dotyčné veřejnoprávní korporace.⁴ Ve veřejném právu se setkáváme též s pojmem veřejný ústav. Na rozdíl od veřejnoprávní korporace nemůže veřejný ústav disponovat se členy, ale s těmi, kdo službu ústavu užívají (destinatáři); veřejnému ústavu proto chybí členská základna a demokratická organizační struktura korporálního typu.⁵ Pojmové znaky veřejnoprávního ústavu spočívají ve dvou prvcích, které spolu navzájem souvisí :

- a) uživatelé veřejnoprávního ústavu na rozdíl od soukromého subjektu mají na užívání jeho služeb, jakož i na určitý standard poskytovaných služeb právní nárok
- b) bez ohledu na to, zdali vystupuje veřejnoprávní ústav vůči svým uživatelům veřejnoprávně nebo soukromoprávně, zůstává zachována podřízenost ústavu jeho zřizovateli v zájmu bodu a).⁶

---

² GERLOCH, A. *Teorie práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 112.

³ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 107.

⁴ BERAN, K.. Veřejnoprávní korporace. In Dvořák, J. – Winterová, A. (eds.): *Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI, a. s., 2005, s. 47.

⁵ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 110.

⁶ BERAN, K.. Pojem veřejného ústavu. In *Právník* č. 9/2005, s. 1023.

1.2 Právnícké osoby soukromého práva

Základním pramenem práva v České republice pro oblast právníckých osob v oblasti soukromého práva je zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále je „OZ“). Právnícká osoba je buďto vytvořena na personálním základě, tj. korporace, kdy se jedná o sdružení osob, která vystupují vlastním jménem a s vlastní právní odpovědností, odlišnou od osob které jí vytvořily nebo na základě materiálního, tj. nadace, kdy se jedná o účelové sdružení majetku.⁷ Kontinentální soukromoprávní úprava právníckých osob ke které se náš právní řád historicky hlásí, procházela určitým vývojem. Teorie v současné době rozeznává několik přístupů k problematice pojmu právníckých osob. Převládající teorii uplatňovanou českou právní naukou i aplikační praxí je teorie fikční. Odrazem této teorie je ustanovení § 18 odst. 2 písm. a – d) OZ, kde je pozitivně právním způsobem vyjádřena zásada, že za právnícké osoby lze považovat pouze osoby vznikající podle práva a kdy jim zákon postavení právnícké osoby přiznává.⁸ Toto ustanovení je nutno chápat v bezprostřední návaznosti na ustanovení § 18 odst. 1 OZ, z něž lze podat obsah pojmu právnícké osoby v souladu s platným právem: právnícká osoba je ta entita, která není člověkem, avšak má také způsobilost mít práva a povinnosti (v poměru ke své povaze v plném rozsahu, stejně jako člověk).⁹

Obecné teoretické dělení právníckých osob je různé. Nejtypičtějším klasifikačním kritériem, avšak nikoli jediným možným, je dělení na

- a) právnícké osoby práva soukromého a veřejného
- b) právnícké osoby ziskové a neziskové
- c) na právnícké osoby typu korporace, nadace nebo ústavu.¹⁰

V oblasti neziskového sektoru lze nalézt další právnícké osoby, které se od obecně prospěšné společnosti odlišují. Jde o občanská sdružení, nadace, nadační fondy, církve a náboženské společnosti. Všechny tyto typy právníckých osob lze pokládat za

---

⁷ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 111 -112.

⁸ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 212.

⁹ FRINTA, O. *Právnícké osoby*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 109.

¹⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 213.

obdobné obecně prospěšné společnosti, kdy jednotlivým prvkem těchto právnických osob je skutečnost, že nejsou založeny za účelem podnikání. Nezisková organizace (v angličtině často „Not – for – Profit Organization – NPO“) nebo „nestátní“, resp. „nevládní“ nezisková organizace (v angličtině často „Non Government Organization – NGO“) jsou chápána jako organizace založená pro jiné účely než podnikání.¹¹

2 Historický vývoj neziskového sektoru

2.1 Historie neziskového sektoru

2.1.1 Exkurz k římskoprávním základům

Jedny z prvních zmínek o subjektech, které vykonávaly dobročinnou nebo neziskovou činnost se dochovaly z dob starého Říma. Ještě za principátu byly zřizovány nadace, tj. byly věnovány statky pro určité trvalé účely jediné v ten způsob, že statky ty byly navázány na osoby stávající jako své subjekty.¹² Tyto nesamostatné nadace se zakládaly způsobem právního jednání mezi živými nebo posledním pořizováním. Teprve za císařů křesťanských bylo lze založit nadace k účelům dobročinným tak, že byly zřízeny samostatné ústavy (*pia corpora*), sloužící přímo a samostatně určitému účelu, jako nemocnice (*nosocomia*), sirotčince (*orphanotrophia*), chudobince (*ptchotrophia*), ústavy na pohoštěnou pobožných (*xenodochia*), pro výchovu dětí (*brephotrophia*) apod.. Samostatné nadace tohoto druhu, tzv. *piae causae* jsou tedy samy pro sebe právními osobami, jsou samy subjektem práv a právních závazků, příslušejících k účelu nadačnímu.¹³ Z Heyrovského výkladu pojmu nadace tak lze vysledovat i základní znaky těchto osob v současné kontinentální právní kultuře. Je to nepochybně výrazem vysoké míry abstrakce římských právníků při utváření různých typů a druhů právnických osob (*personae fictae* nebo *personae morales*). Jedním z pojmů, který je hojně užíván ve spojitosti s neziskovým sektorem je pojem tzv. mecenášství. Jeho původcem byl římský občan Gaius Cilnius Maecenas (*Maecenata*), který byl důvěrníkem římského císaře Augusta a svůj původ odvozoval od etruských králů. I přes skutečnost, že nezastával žádný úřad, byl důvěrníkem a nejbližším rádcem Augusta. Maecenas byl velkým přítelem a znalcem umění a podporoval hmotně i jinak umělce,

---

¹¹ DEVEROVÁ, L., PAJAS, P. a kol. *Průvodce neziskovým právem I*. Praha: ICN, o.p.s., 1996, s. 15.

¹² HEYROVSKÝ, L., SOMMER, O., VÁŽNÝ, J. *Dějiny a systém soukromého práva římského. Díl. 1.* 7. vydání. Bratislava: Právnická fakulta University Komenského v Bratislavě, 1929, s. 85.

¹³ *Ibidem*, s. 85.

zejména pak básníky, ke kterým patřili Publius Vergilius Maro, Quintus Horatius Flaccus nebo Sextus Propertius. Maecenatovo příjmení se tak stalo obecným jménem pro podporovatele umění.¹⁴

2.1.2 Období středověku

V období středověku je ve vrcholném centru pozornosti církev, zejména římskokatolická, ke které se upíná pozornost v oblasti obecně prospěšných cílů na základě výkladu původních náboženských textů. Projev těchto tendencí lze spatřovat ve filantropické funkci církve, která vychází z jejího mravního kodexu – Starého zákona, biblického desatera.¹⁵ Filantropie byla po dlouhá staletí doménou církevních institucí a péče o nemocné a chudé se považovala a stále ještě považuje jako přirozená součást samotného křesťanství.¹⁶

Jedním z výrazů práva spolčovacého v Českých zemích byly cechy, které vznikaly v období raně feudálním v důsledku vývoje městského řemesla a zvláště jeho následné specializace. Tento pojem byl vztažen do českého pojmosloví z německého termínu *zeche*, který ve své podstatě znamená řád či společenství. Původně se jednalo o svépomocná bratrstva s účelem podpůrným a sociálním, postupně se z nich vytvořily korporace podřízené sice české správě, ale požívající v rámci své kompetence všestranná oprávnění.¹⁷ Lze zde vystopovat určité shodné prvky, které jsou příznačné i pro současné spolky působící v rámci neziskového sektoru, jako je relativně silný sociální akcent, pomoc druhým v nepříznivé sociální, životní nebo jiné obdobné situaci. S jistou mírou nadsázky tak můžeme středověké cechy považovat za jakýsi první předobraz spolků zřizovaných za účelem obecného veřejného prospěchu.

2.1.3 Doba osvícenství

Největší rozmach různých forem spolků jako projev spolčovacého práva přinesla doba osvícenského absolutismu. S osvícenstvím přicházejí myšlenky o potřebě obecného prospěchu, vzdělávání, zlepšování duchovního stavu lidstva a schopností

---

¹⁴ SLOVNÍK ANTICKÉ LITERATURY. Praha: Nakladatelství SVOBODA, 1974, s. 363.

¹⁵ TOMEŠ, I., KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 12.

¹⁶ KOLDINSKÁ, K., PIKOROVÁ, G., ŠVEC, L., TOMEŠ, I. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 3.

¹⁷ MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 44.

lidského poznání.¹⁸ První osvícenská společnost vzniká v roce 1746 v Olomouci. Societas incognitorum eruditorum (Společnost neznámých) byla označována dle zakladatele Josefa svobodného pána Petrasche také jako „Petraschova společnost“. Přírodovědec Ignác Born byl iniciátorem vzniku Soukromé učené společnosti, která se v roce 1784 prezentovala jako veřejná Královská česká společnost nauk. Jakkoliv se výše dosud nastíněný historický exkurz týkal neziskového sektoru, teprve až se zavedením ústavních poměrů na přelomu let padesátých a šedesátých 19. století, lze tento termín používat s plným oprávněním a v pravém slova smyslu – pro označení autentických aktivit občanské společnosti.¹⁹

2.1.4 Shrnutí

Shrneme-li historický vývoj neziskového sektoru za období téměř dvou tisíce let, je zřejmé, že již od dob Římského státu je oblast neziskových uskupení, filantropie a dobročinnosti nedílnou součástí civilizované společnosti. Postupem doby je z výše podaného nástinu možné, jako jednu z nejdůležitějších podmínek pro rozvoj neziskového sektoru, označit svobodnou občanskou společnost. Čím širší je oprávnění ke svobodnému sdružování nebo spolčování občanů, tím je zde dán i širší prostor pro umožnění dosažení jejich (obecně či veřejně prospěšných) cílů. V historickém rozvoji společnosti lze spatřovat jakousi křivku v pojetí účelů, pro které byly spolky nebo subjekty neziskového sektoru zřizovány. Od původních římských *pia causae* s relativně širokým spektrem působnosti se přes poněkud zužující dobu středověku, s výjimkou církevních institucí zajišťujících péči o chudé a nemocné, opět ve spojení s ústavně zaručenými právy v období 2. poloviny 19. století Rakouska-Uherska, dostává do popředí širší škála působnosti neziskových subjektů.

---

¹⁸ ANDRLE, P. *Útržky z historie občanské společnosti. Máme na čem stavět.* 2002, s. 2. Zdroj dostupný z <http://neziskovky.cz/cz/fakta/neziskovy-sektor-v-cr/historie-ns-v-cr/>. (citováno dne 10.května 2011).

¹⁹ TŮMA, O., VANĚK, M., DOSTÁL, P. Historie neziskového sektoru v českých zemích. In FRIČ, P., GOULLI, R. *Neziskový sektor v České republice. Výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University.* Praha: Eurolex Bohemia, 2001, s. 39.

2.2 Aktuální právní úprava neziskového sektoru

2.2.1 Neziskový sektor de lege lata

Současná česká právní úprava neobsahuje v žádném svém předpise legální definici neziskového sektoru nebo neziskového subjektu. Jediné pozitivně právní hledisko pro rozlišení ziskového a neziskového subjektu podává zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoDP“), když lze k takovému závěru dojít výkladem pojmu poplatník, který není založen nebo zřízen za účelem podnikání. Demonstrativně tak ZoDP pokládá za tyto subjekty zájmová sdružení právnických osob založených podle ustanovení § 20f OZ, občanská sdružení včetně odborových organizací, politické strany a politická hnutí, registrované církve a náboženské společnosti, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby, obce, kraje, organizační složky státu a subjekty o nichž tak stanoví zákon (např. příspěvkové organizace, státní fondy, profesní komory atd.). Zákon tak z výše uvedeného činí bez rozlišení zda jde o subjekt veřejného či soukromého práva. Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“), vymezuje podnikání jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Rozhodujícím znakem odlišujícím právnické osoby soukromoprávní povahy neziskového sektoru bude tedy ta skutečnost, že pod pojmem neziskový subjekt budeme chápat takovou osobu, která nebude naplňovat současně všechny znaky podnikání podle ustanovení § 2 odst. 1 ObchZ, tj. soustavnost, samostatnost, provádění vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, jelikož musejí tyto znaky být v konkrétním případě splněny všechny.²⁰ Pojem neziskovost je třeba chápat tak, že při poskytování obecně prospěšných služeb může docházet a dochází k tvorbě vlastního zisku, avšak osoby neziskového sektoru ze své podstaty používají dosažený zisk opětovně k účelu (obecně či veřejně prospěšnému), pro který byly tyto osoby zřízeny. Nelze tedy potencionálně dosažený zisk přerozdělit mezi zakladatele, statutární orgány nebo osoby jinak svázané s touto osobou. Do popředí ve vztahu k těmto osobám se pak

---

²⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 6.

dostávají pojmy a principy jako veřejná či obecná prospěšnost, veřejně prospěšný účel, dobročinnost, filantropie, mecenášství apod..

2.2.2 Obecná teorie nestátního neziskového sektoru

Obecně přijímanou komplexní teoretickou definicí nestátního neziskového sektoru lze nalézt u autorů Salomona a Anheinera.²¹ Za nestátní neziskový sektor oba autoři považují soubor institucí, které nejsou se státní mocí nijak spojeny, avšak poskytují nebo slouží veřejně prospěšným cílům nebo zájmům. Definují tak nestátní neziskový sektor celkem pěti definičními znaky:

- a) Jedná se o institucionalizované (organized) organizace, které mají vlastní strukturu bez ohledu na jejich formální nebo právní registraci.
- b) Jedná se o organizace soukromé (private), které jsou přísně odděleny od státní správy a nejsou jí ani řízeny. V tomto bodě spatřují oba autoři víceméně rigidní zákaz účasti státních úředníků na řízení daného subjektu. Rozhodujícím momentem je skutečnost, že základní struktura neziskových organizací je ve své podstatě soukromá.
- c) Jde o organizace neziskové (non-profit), ve smyslu nerozdělování potencionálního zisku mezi osoby, které se účastní správy neziskové organizace nebo které jsou jejími zakladateli či vlastníky. Cílem organizace je vytvořený zisk opětovně použit pro veřejně prospěšné účely.
- d) Jsou to organizace samosprávné a nezávislé (self-governing), nejsou tedy řízeny zvenčí, ale jsou schopny řídit samy sebe.
- e) Jsou budovány na principu dobrovolnosti (voluntary), který se projevuje v dobrovolné účasti při výkonu svých činností. Odrazem toho může být neplacená práce pro organizaci nebo způsob jejího financování formou

---

²¹ SALOMON, L. M., ANHEINER, H. K. Definding of the Nonprofit Sector. A Gross National Analysis. Manchester University Press, 1997. In ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 7.

příspěvků nebo darů a též principem čestné (nehonorované) účasti v řídicích nebo kontrolních orgánech.

Použití pojmu neziskový sektor nebo třetí sektor vychází z představy občanské společnosti, kdy je jako její primární sektor chápán státní sektor, sekundárním soukromý sektor a terciárním souhrn nestátních neziskových organizací, tedy především občanských sdružení, obecně prospěšných společností a nadací.²²

3 Formy právnických osob v neziskovém sektoru

3.1 Soukromoprávní ústav

Obecně prospěšnou společnost lze dle výše vymezených znaků označit za právnickou osobu práva soukromého, neziskového ve formě ústavu. Tento typ právnické osoby je charakteristický ve svých znacích tím, že je spoluvytvářen prvkem osobním a věcným, kdy jeho profilující činností je poskytování služeb, zpravidla však nikoli za ziskovým účelem. Zvláštnost osobní složky je u ústavu v tom, že nepředstavuje členskou základnu ústavu (ústav nemá členy) a zvláštnost věcné složky v tom, že žádná část majetku ústavu netvoří nezcizitelnou jistinu.²³ Vlastní správa ústavu je uskutečňována ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, resp. jeho osobní složka je organizována hierarchicky. Demokratický princip řízení v ústavu je tak potlačen. V čele ústavu stojí buď kolektivní orgán, zejména správní rada nebo je ústav řízen monokraticky, typicky ředitelem. Podobnost ústavu s nadačním fondem je spatřována v možnosti užít veškerá aktiva. Není zde pro ústav dána ani zákonná podmínka pro určitou výši základního kapitálu, jiného majetkového vkladu nebo osobního ručení společníků jako je tomu u společností kapitálových. Účelem ústavů je zajišťování různých společenských potřeb či služeb dovolených či nezakázaných zákonem.

Vládní návrh zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech předpokládal název nezisková právnická osoba.²⁴ Lze s ohledem na výše uvedenou základní definici ústavu uzavřít, že zákonodárce nakonec přistoupil k názvu, který plně nekoresponduje s obecnou definicí, když použil v názvu pojem společnost. Takto vymezený název však není dostatečně přiléhavý, jelikož nejde o společnost ani o

²² DEVEROVÁ, L., PAJAS, P. a kol. *Průvodce neziskovým právem I*. Praha: ICN, o.p.s., 1996, s. 15.

²³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 185.

²⁴ DEVEROVÁ, L., PAJAS, P. a kol. *Průvodce neziskovým právem I*. Praha: ICN, o.p.s., 1996, s. 19.

korporaci. Slovo společnost normálně znamená, že to má společníky; společníci nejsou, ani nic jim podobného.²⁵ V aplikační praxi však již nedochází v tomto ohledu k obtížím a lze zhodnotit, že se po patnácti letech platnosti a účinnosti zákona o obecně prospěšných společnostech tento název ve společnosti dostatečně vžil. Pokud by došlo poslední novelou ke změně názvu přísně dle teoretického vymezení, zřejmě by pak tato změna vedla k určité nejistotě u širší veřejnosti a stala by se tak ve svém důsledku nežádoucí. Nadto návrh nového občanského zákoníku již plně počítá pro futuro pro tento druh právnické osoby s názvem ústav.²⁶

3.2 Občanská sdružení

3.2.1 Obecně k občanskému sdružení

Právní úprava vzniku, registrace a zániku občanského sdružení je obsažena v ústavním zákoně č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (dále jen „ZoSdr“). Tento ústavní zákon se stal základním stavebním kamenem pro umožnění rozvoje občanské společnosti po změně společenských poměrů v roce 1989. Na základě toho docházelo ke každoročnímu růstu počtu občanských sdružení, jež měla rozličné cíle. Dostalo se tak společnosti nástroje k uskutečňování svých cílů bez státního dozoru či dohledu, který byl tak příznačný pro období mezi léty 1948 – 1989. K říjnu roku 2010 bylo lze evidovat celkem 71 164 registrovaných občanských sdružení.²⁷ Dle ustanovení § 2 odst. 1 ZoSdr mohou občané zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace a sdružovat se v nich. Z výše uvedeného vyplývá, že zákonem vymezený pojem občanského sdružení je širší a ZoSdr tak dopadá i na jinak nazvaná společenská uskupení osob. Členem občanského sdružení mohou být dle ustanovení § 2 odst. 2 ZoSdr i osoby právnické. Založení občanského sdružení v jakékoli jeho zákonem dovolené formě nevyžaduje povolení státního orgánu. Tato úprava nedopadá a nevztahuje se na sdružování občanů v politických stranách a politických hnutích, k výtěžné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání a sdružování v církvích a náboženských společnostech.

---

²⁵ BÁRTA, J. Soumrak neziskových organizací v Čechách. In *Bulletin advokacie* č. 2/1996, s. 25.

²⁶ Vládní návrh nového Občanského zákoníku. § 395 a násl.. Zdroj dostupný z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>. (citováno dne 7. června 2011).

²⁷ Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990-2010. Zdroj dostupný z http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/48ef03863112b56e999d2434fe2991f4/stat_NNO_tabulka_1990_2010.pdf. (citováno dne 3. května 2011).

3.2.2 Vznik a zánik občanských sdružení

Občanské sdružení vzniká dnem registrace u Ministerstva vnitra České republiky. Návrh na registraci mohou podávat nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden z nich dosáhl věku 18 let. Návrh na registraci občanského sdružení podává tzv. přípravný výbor spolu s dvojitým vyhotovením stanov daného sdružení, které musí obsahovat název sdružení, sídlo, cíl jeho činnosti, orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcionářů oprávněných k jednání jménem sdružení, ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem. Zákon dále rozvádí procesní postup samotné registrace spolu s určením zákonných lhůt pro takové registrační řízení. Je však třeba zdůraznit, že právnická osoba může pouze vstoupit do existujícího sdružení, nemůže je však sama (resp. s jinými právnickými či fyzickými osobami) založit. Ustanovení § 6 ZoSdr totiž výslovně stanoví, že návrh na registraci mohou podávat nejméně tři občané (přesněji řečeno fyzické osoby), a nikoli osoby právnické.²⁸ Pod ustanovením § 4 písm. a) až c) ZoSdr nalezneme úpravu občanských sdružení, která nejsou dovolena. Jednotčím prvkem těchto zákazů, které vedou k nedovolenosti sdružení, je rozpor cílů občanského sdružení s právním řádem České republiky, zejména s ústavními principy rovnosti, zákazu diskriminace, rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti nebo občanských sdružení vzniklých za účelem porušování ústavy a jiných zákonů. Nejsou dovolena ani občanská sdružení, která by byla ozbrojená nebo by měla vlastní ozbrojené složky. Výjimku z tohoto zákazu představují sdružení, jejichž členové drží nebo užívají střelné zbraně pro sportovní účely nebo pro výkon myslivosti. Občanské sdružení zaniká trojitým způsobem. Jde o dobrovolné zrušení, sloučení s jiným občanským sdružením nebo tím, že dojde k pravomocnému rozhodnutí o rozpuštění občanského sdružení z moci úřední. Tomuto rozhodnutí předchází upozornění Ministerstva vnitra České republiky na činnost vyvíjenou sdružením spolu s výzvou k ukončení činnosti, které je v rozporu se zákonem. V případě, že sdružení v takovém jednání pokračuje dojde k rozpuštění sdružení podle § 12 odst. 1 písm. b) ZoSdr. Proti rozhodnutí o rozpuštění občanského sdružení je možné podat opravný prostředek k Nejvyššímu soudu České republiky.

---

²⁸ JEMELKA, L., BŘEŇ, J. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím a zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, a . s., 2007, s. 10.

3.3 Nadace a nadační fondy

3.3.1 Teoretické vymezení nadací a nadačních fondů

Nadace a nadační fondy jsou další ze skupiny právnických osob, které lze zařadit do oblasti neziskového sektoru. Obě tyto formy právnických osob mají vlastní právní úpravu v zákoně č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech (dále též „ZoN“). Zákonodárce v souvislosti s nadací využil teoretické klasifikace právnických osob a došlo tak bezesbytku k propojení pojmosloví mezi naukou a praxí. Nadací se dle ustanovení § 1 odst. 1 věty první ZoN rozumí účelové sdružení majetku zřízené a vzniklé podle zákona a to pro dosahování obecně prospěšných cílů. Charakteristickým rysem nadace je její věcná složka a skutečnost, že postrádá personální substrát. Nadace tedy nemá žádnou členskou základnu. Podstatným znakem nadace je její základ, který představuje majetek trvale vyčleněný k nějakému účelu.²⁹ To co je pro nadaci příznačné je to, že nesleduje tvorbu zisku k prospěchu sebe samých nebo svých zakladatelů; jejím účelem je sloužit potřebným osobám.³⁰ U nadačních fondů lze však obsahově spatřovat určitý příklon k teoretickému pojmu ústav. Nadační fond oproti nadaci není tolik svázán s rigidními ustanoveními zákona o nadacích. Obecně je možné říci, že nadační fond má volnější úpravu, která se odráží v rozdílném přístupu k jeho majetkové podstatě. Zatímco u nadace zákon vyžaduje majetkový základ, který zákon označuje jako nadační jmění alespoň ve výši 500 000,- Kč, který je ve svém důsledku nepostižitelný, jelikož jeho výše nesmí za trvání nadace poklesnout, je na druhé straně u nadačních fondů ponechán majetkový základ, označovaný též jako nadační jmění, volně k dispozici. Znamená to tedy, že u nadačních fondů je možné celý jeho majetkový základ (majetek) použít. V tom tkví i teoretické nazírání na právní formu nadačního fondu, kdy jej na základě výše uvedeného lze jen těžko podřazovat pod naukou vymezený pojem nadace. U nadace je totiž zapotřebí se přidržit chápání nepostižitelnosti její věcné složky. Tento odklon od typického znaku nadací činí z nadačního fondu jakýsi hybridní útvar, který má prvky nadace a ústavu.

---

²⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 183.

³⁰ *Ibidem*, s. 183.

3.3.2 Pojem obecně prospěšného cíle

Pro nadaci a nadační fond je shodné, že cílem těchto právnických osob je využití svého majetku za účelem dosahování obecně prospěšných cílů. ZoN uvádí ve svém ustanovení § 1 odst. 1 věty druhé demonstrativní výčet těchto cílů. Jsou jimi zejména:

- a) rozvoj duchovních hodnot
- b) ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot
- c) ochrana přírodního prostředí
- d) ochrana kulturních památek a tradic
- e) rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu

Z charakteru dikce tohoto ustanovení vyplývá, že lze zajisté založit nadaci či nadační fond i za jiným cílem než je vymezen v zákoně o nadacích a nadačních fondech. Podmínkou však pro zřizovatele bude rejstříkovému soudu jasným způsobem doložit, že se jedná o obecně prospěšný cíl, který svou povahou nebude odporovat duchu zákona. Nejvyšší soud ČR dovodil, že účelem nadace však nemůže být správa vlastního majetku.³¹

3.3.3 Vznik, změna a zánik nadace a nadačního fondu

Nadace nebo nadační fond se zřizuje písemnou smlouvou mezi zřizovateli. Pokud je zřizovatel jediný pak tzv. zřizovací listinou, tedy právními úkony učiněnými mezi živými (inter vivos). Historicky podmíněnou zvláštností zákona o nadacích je možnost zřízení nadace či nadačního fondu mortis causa, a to závětí. V případě zřízení nadace jedinou osobou, ať již ve formě zřizovací listiny nebo závětí, požaduje zákon pro to aby nastaly účinky s tím spojené formu notářského zápisu.

Poslední novelizace ZoN provedená zákonem č. 158/2010 Sb., reagovala na aktuální obtíže spojené s tzv. finanční krizí z přelomu let 2008 a 2009. Došlo tak k rozšíření způsobu možností zrušení nadačního fondu, který je ze své povahy volněji upraven ZoN. Tak zákonodárce přistoupil ke změně ustanovení § 7 odst. 5 ZoN, kde vymezil podmínky při jejichž splnění může dojít ke zrušení nadačního fondu.

---

³¹ Česko. Nejvyšší soud. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 11.2002 sp. zn. 29 Odo 413/2002.

Rozhodnutí je nově svěřeno jeho správní radě, kdy se předpokládá jednodušší způsob zrušení nadačního fondu, který fakticky nefunguje, resp. jehož účel byl naplněn. Notářský zápis je nově s účinností novely ZoN zapotřebí při rozhodnutí správní rady nadace nebo nadačního fondu o vnitrostátní fúzi sloučením. Nejpodstatnější materií výše vedené novelizace je možnost transformace relativně silných nadačních fondů na nadace, ve smyslu zlepšení možného využití omezených finančních prostředků pro stanovený účel. Právní existence nadací a nadačních fondů končí až veřejnoprávním aktem, tj. výmazem nadace a nadačního fondu z nadačního rejstříku a to vzhledem k principu legality, uplatněnému u právnických osob.³²

3.3.4 Hospodaření nadace a nadačního fondu

Úvodní ustanovení ZoN vymezují pro účely hospodaření a správy nadace nebo nadačního fondu pojmy nadační příspěvek a nadační dar. Nadačním příspěvkem se rozumí vše co je nadací, či nadačním fondem v souladu se zákonem nebo statutem nadace nebo nadačního fondu poskytnuto třetí osobě k účelu, pro který byla nadace nebo nadační fond zřízen.³³ Naopak nadačním darem se rozumí vše, co je poskytnuto třetí osobou nadaci nebo nadačnímu fondu k dosahování účelu, pro který byla nadace nebo nadační fond zřízen.³⁴ Nadace a nadační fondy plní v sociální realitě dvě majetkové funkce, které vyplývají z jejich zvláštní fondové právní povahy. Jedná se o funkci akumulární, neboť účelově soukromoprávně shromažďují majetek z počátečního vkladu zřizovatele a z pozdějších nadačních darů a tento majetek spravují a rozhojňují, a to nikoli samy pro sebe, vyjma omezené správní režie, nýbrž ve prospěch třetích osob, které jej využijí k dosahování obecně prospěšného cíle (obecného blaha) a dále se jedná o funkci distributivní, neboť účelově akumulovaný majetek nadace a nadační fondy samy pro sebe nespotřebovávají, vyjma omezené správní režie, nýbrž jej účelově soukromoprávně rozdělují třetím osobám formou nadačních příspěvků na činnost těchto třetích osob, které dosahují obecně prospěšného cíle.³⁵

---

³² HURDÍK, J., TELEEC, I. *Zákon o nadacích a nadačních fondech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 107.

³³ ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ *Ibidem*, § 2 odst. 5.

³⁵ HURDÍK, J., TELEEC, I. *Zákon o nadacích a nadačních fondech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 30.

3.3.5 Orgány nadace a nadačního fondu

ZoN zakládá působnost celkem třem orgánům nadace nebo nadačního fondu. Jedním z těchto orgánů je správní rada a fakultativně se pak zřizuje za zákonem vymezených podmínek dozorčí rada. Není-li dozorčí rada zřízena, pak vykonává její působnost revizor. Správní rada je statutárním orgánem, který spravuje majetek, řídí činnost a rozhoduje o všech záležitostech nadace nebo nadačního fondu. Správní rada nadace nebo nadačního fondu je konstruována jako orgán vícečlenný. Zákon v ustanovení § 11 odst. 3 ZoN stanovuje nejmenší počet členů správní rady nadace nebo nadačního fondu na tři osoby. Dozorčí rada je kontrolním orgánem nadace nebo nadačního fondu.

3.4 Círky a náboženské společnosti

3.4.1 Právní postavení církví a náboženských společností

Právní postavení církví a náboženských společností upravuje zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoCNS“). Samotné církve a náboženské společnosti lze historicky považovat jako jedny z prvních uskupení, která se věnovala cílům jako je dobročinnost, filantropie apod.. S ohledem na historický výklad v kapitole 2.1.2 této diplomové práce je tak lze považovat za předchůdce dnešních společností, které v současné době považujeme a řadíme do tzv. „neziskového sektoru“. Podobnost lze spatřovat v tom, že stejně jako osoby nestátního neziskového sektoru ani církve a náboženské společnosti nejsou zakládány za účelem podnikání nebo za účelem zisku. Spíše z historického hlediska je tak třeba alespoň v náznamech zmínit současnou právní úpravu církví a náboženských společností. Postavení církví a náboženských společností jako předmět právní úpravy lze vnímat ve třech rovínách. ZoCNS upravuje postavení církví a náboženských společností jako zvláštního společenství fyzických osob, jež se sdružily za účelem vyznávání určité náboženské víry, a to bez ohledu na právní formu takového společenství. Převážnou část materie ZoCNS však činí úprava registrovaných církví a náboženských společností coby specifické formy právnických osob vznikajících na území České republiky. Vedle toho ZoCNS upravuje postavení církví a náboženských společností coby nositelů některých zvláštních oprávnění, zpravidla

veřejnoprávního charakteru.³⁶ V tomto ohledu se stále jeví jako diskutabilní otázka, zda přiřadit církve a náboženské společnosti k subjektům veřejnoprávním nebo soukromoprávním. V některých oblastech se registrované církve projevují jako subjekty práva veřejného, v jiných jako subjekty práva soukromého. Shodně s Treterou se domnívám, že nelze podat jednoznačnou prognózu, kterým směrem se bude jejich postavení ubírat.³⁷

3.4.2 Vznik a zánik církví a náboženských společností

ZoCNS odráží hned ve svých úvodních ustanoveních ústavně zaručenou svobodu náboženského vyznání, která spočívá ve svobodném projevu jednotlivé fyzické osoby svého náboženství nebo víry, buď sám nebo s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. Církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružováním fyzických osob a svébytně rozhoduje o věcech spojených s vyznáváním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí. Tento princip je odrazem vlastní vnitřní nezávislosti církví a náboženských společností na jakékoliv jiné osobě, ať už práva soukromého nebo veřejného. Pro procesní postup registrace církve nebo náboženské společnosti platí obdobný princip jako u výše zmíněných občanských sdružení. I zde vykonává působnost registrujícího orgánu ústřední orgán veřejné správy. V daném případě se jedná o Ministerstvo kultury České republiky. Církev a náboženská společnost zaniká jako právnická osoba dnem jejího výmazu z rejstříku církví a náboženských společností. Ministerstvo kultury České republiky tak provede vlastní výmaz do pěti pracovních dnů od skončení likvidace nebo ke dni nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení registrace pokud k likvidaci nedochází.

4 Obecně prospěšná společnost

4.1 Předmět právní úpravy

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou založenou podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Obecně prospěšnou společnost lze

---

³⁶ KŘÍŽ, J. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 6.

³⁷ TRETERA, R. J. *Stát a církve v České republice*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 72.

charakterizovat jako soukromý subjekt s prvky samosprávného řízení, který je nezávislý na svém zakladateli.³⁸ Tento zákon upravuje postavení a právní poměry této právnické osoby a je členěn do 5 hlav. Hlava první se týká základních ustanovení, kde se vymezuje předmět právní úpravy a definice obecně prospěšné společnosti. Odrazem toho je ustanovení § 2 ZOPS, kde nalezneme vlastní definiční znaky společnosti. Jedná se o právnickou osobu založenou podle tohoto zákona, která má právní subjektivitu. Tím byla potvrzena zásada uvedená v ustanovení § 18 odst. 2 písm. d) OZ tak, jak je naznačeno v kapitole 1.2. této diplomové práce týkající se obecného výkladu právnických osob.

4.2 Definiční znaky obecně prospěšné společnosti

Podstatným definičním znakem, který odlišuje obecně prospěšnou společnost od ostatních právnických osob je skutečnost, že podle zákona poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek. K této podmínce lze uvést právní větu z judikátu Vrchního soudu v Praze, kdy podle jeho názoru obecně prospěšné služby mohou být představovány také činnostmi, které jsou živnostmi ve smyslu živnostenského zákona.³⁹ Co se rozumí obecně prospěšnými službami zákon nevymezuje, a to ani nějakou obecnou formulací, ani příkladným výčtem takových služeb nebo oblastí, v nichž je lze poskytovat.⁴⁰ Obecně prospěšný cíl lze vymezit jako cíl směřující k dosažení obecného (veřejného) blaha zejména na poli sociálním, humanitárním, kulturním, vědeckém, ekologickém, sportovním nebo jiném; dále lze uvést ochranu tradic, ochranu lidských práv, podporu náboženských účelů (nikoliv však hlásání náboženské nesnášenlivosti) atp..⁴¹ ZOPS zvolil tak cestu odlišnou od právní úpravy nadací a nadačních fondů, když ani demonstrativně neuvádí co je obecně prospěšným cílem. O tom co je nebo není obecně prospěšný cíl tak rozhoduje k tomu příslušný rejstříkový soud, a to až při zápisu obecně prospěšné společnosti do takového registru.⁴²

---

³⁸ Sněmovní tisk 889/0. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 231/2010 Sb.. Obecná část. Zdroj dostupný z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=889&CT1=0>. (citováno dne 15. května 2011).

³⁹ Česko. Vrchní soud. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2010 sp. zn. 7 Cmo 41/2010.

⁴⁰ PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 1. díl. In *Právo a podnikání* č. 2/1997, s. 2.

⁴¹ DVORÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 17.

⁴² GALÍČKOVÁ, A. Ještě k tzv. obecně prospěšné společnosti – dokončení. In *Obchodní právo* č. 3/1996, s. 12.

To proč teoreticky řadíme obecně prospěšnou společnost do tzv. neziskového sektoru nalezneme v ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) ZOPS, kdy její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejich orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit k poskytování obecně prospěšných služeb pro které byla obecně prospěšná společnost založena. Pokud by kdokoliv – třeba v dobré víře – přijal v rozporu s tímto citovaným odstavcem zisk obecně prospěšné společnosti nebo jeho část, dopouští se bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 451 a násl. OZ, které je povinen vrátit.⁴³ Obecně prospěšná společnost může za zákonem stanovených podmínek provozovat doplňkové činnosti. Musí být splněna podmínka, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku obecně prospěšné společnosti a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb.⁴⁴ Ve světle výše uvedeného judikátu tak lze považovat podnikání obecně prospěšné společnosti ve smyslu živnostenského zákona za dovolené. Je ovšem nedovolená, s ohledem na dikci ustanovení § 17 odst. 2 ZOPS, účast obecně prospěšné společnosti na podnikání jiných osob.

Dalším z definičních znaků obecně prospěšné společnosti je ta skutečnost, že v okamžiku zápisu, resp. registrace obecně prospěšné společnosti zanikají vlastnická práva zakladatelů obecně prospěšné společnosti k vloženému majetku. Majetkový vklad může být peněžitý, nepeněžitý nebo smíšený. Je-li poskytován nepeněžitý vklad, musí být oceněn znalcem zapsaným v seznamu soudních znalců podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů („ZoZnT“).⁴⁵ ZOPS však nepředpokládá pro založení a vznik obecně prospěšné společnosti povinnost vnést do takto zřízené společnosti majetkový vklad v určité výši. Jedná se tak o fakultativní možnost pro zakladatele vnést do společnosti majetkovou hodnotu. Samotná výše vkladu, resp. jeho hodnota je tak zcela ponechána na volném uvážení zakladatele.

4.3 Založení a vznik obecně prospěšné společnosti

Založení a vznik obecně prospěšné společnosti je upraven v hlavě druhé zákona. Zakladateli obecně prospěšné společnosti mohou být:

---

⁴³ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 18.

⁴⁴ HUDCOVÁ, Z. Obecně prospěšná společnost. In *Právní rádce* č. 2/2001, s. 15.

⁴⁵ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 25-26.

- a) fyzické osoby
- b) Česká republika nebo
- c) právnické osoby.

Obecně prospěšná společnost se zakládá zakládací smlouvou stvrzenou ověřenými podpisy všech zakladatelů. Maximální počet zakladatelů ani jejich vzájemná kombinace není zákonem omezena. V případě, že je zakladatelem osoba jediná ponechává zákon založení společnosti na zakladatelské listině, která je vyhotovena ve formě notářského zápisu. Potud se novela stávajícího znění zákona nikterak nedotkla. Zakladatelská listina nebo zakladatelská smlouva musí mít určité shodné náležitosti. ZOPS ve svém ustanovení § 4 odst. 2 hovoří celkem o deseti zákonných náležitostech těchto dokumentů. Novelou nedošlo k rozšíření náležitostí v zakladatelských dokumentech, ale spíše k jejich pregnantnějšímu vyjádření s ohledem na provedenou novelu. Zákon však umožňuje, aby byly v zakladatelských dokumentech obsaženy i jiné fakultativní údaje. Zejména jde o možnost individualizace při správě a řízení každé jednotlivé obecně prospěšné společnosti. V ustanovení § 4 odst. 3 ZOPS došlo k zpřehlednění dalších možných ustanovení v zakladatelské listině. Tak zakládací listina dále stanoví zejména podmínky změn určeného druhu poskytovaných obecně prospěšných služeb, způsob jednání správní a dozorčí rady, možnost opětovného členství ve správní radě, důvody pro odvolání člena správní nebo dozorčí rady zakladatelem aj..

4.3.1 Procesní stránka zápisu do rejstříku

Pro právní řád České republiky je příznačná tzv. dvoufázovost založení a vzniku právnických osob. Nejinak je tomu u zákona o obecně prospěšných společnostech. Vznik obecně prospěšné společnosti je tak spojen se zápisem do veřejného rejstříku. Zápis má tedy konstitutivní účinek (§18 odst.2 OZ), a to ke dni zápisu.⁴⁶ Tímto rejstříkem jsou rejstříky obecně prospěšných společností, které vedou příslušné krajské soudy. Jde tedy o obdobu obchodních rejstříků. Význam těchto rejstříků spatřuje teorie i aplikační praxe v principu publicity. Rozeznáváme princip materiální a formální publicity. Principem publicity v materiálním smyslu nebo též veřejné důvěry (víry)

---

⁴⁶ PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 1. díl. In *Právo a podnikání* č. 2/1997, s. 4.

rozumíme řešení právních účinků zápisů v obchodním rejstříku, které je vedeno především zájmem na ochraně dobré víry třetích osob. Princip publicity ve formálním smyslu znamená rozsah přístupnosti evidence pro veřejnost.⁴⁷ I přes skutečnost, že citovaný text dopadá na obchodní rejstříky, lze usuzovat, že stejnými principy je ovládán i rejstřík obecně prospěšných společností. Obecně prospěšná společnost tak podle ustanovení § 5 odst. 1 ZOPS vzniká dnem zápisu do tohoto rejstříku. Samotný návrh na zápis podává zakladatel nebo osoba k tomu zakladatelem písemně zmocněná. Se samotným návrhem musí navrhovatel připojit i zakladatelský dokument, tj. zakladatelskou smlouvu nebo zakladatelskou listinu. Za situace, kdy je zakladatelem právnická osoba je třeba, aby osoba navrhuující připojila spolu s návrhem a zakladatelským dokumentem též doklad o vzniku a trvání zakladatele. S podáním návrhu je spojena 90 – ti denní lhůta, kdy k takovému návrhu musí dojít. Tato lhůta začíná běžet dnem, kdy došlo k založení obecně prospěšné společnosti. Právní povaha této lhůty je sporná. Soudím, shodně s Plívou, že jde o lhůtu pořádkovou, jejíž zmeškání neznamena, že by nebylo možné návrh na zápis podat po jejím uplynutí. Stejně tak neshledávám v ZOPS nebo v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“) pro opačný názor dostatečnou oporu.⁴⁸

Na procesní postup při vlastním zápisu obecně prospěšné společnosti odkazuje ustanovení § 5 odst. 5 ZOPS, kdy se obdobně použijí ustanovení o.s.ř. týkající se zápisu obchodních společností do obchodního rejstříku. Občanský soudní řád upravuje toto rejstříkové řízení v ustanovení § 200a a násl. o.s.ř.. Rejstříkový soud odmítne podle § 200d odst. 1 o.s.ř. svým usnesením zápis obecně prospěšné společnosti do rejstříku, pokud je návrh podán osobou, která k tomu podle zvláštního právního předpisu není oprávněna, návrh nebyl podán předepsaným způsobem, návrh neobsahuje všechny zákonem vyžadované náležitosti, návrh je nesrozumitelný nebo neurčitý a nebo k němu nebyly připojeny listiny, jimiž mají být doloženy údaje o zapisovaných skutečnostech. Z dikce ustanovení § 32 odst. 1 ObchZ vyplývá povinnost k provedení zápisu na zvláštním formuláři. Obecně prospěšná společnost nespadá do režimu ustanovení § 32 odst. 5 ObchZ, kdy tato povinnost nevyplývá pro státní podniky, právnické osoby veřejného práva zřízených zvláštním právním předpisem nebo v případech kdy dochází

---

⁴⁷ PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. 1.díl.* 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 536.

⁴⁸ PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 1. díl. In *Právo a podnikání* č. 2/1997, s. 4.

k zápisu nebo změně z úřední povinnosti. Z výše uvedeného vyplývá, že obecně prospěšná společnost je povinna podat návrh na zápis do rejstříku na závazném formuláři, jak je to obvyklé u ostatních právnických osob podle vyhlášky č. 250/2005 Sb..

4.3.2 Náležitosti zápisu do rejstříku

Novelou provedená změna zákona se dotkla určitých náležitostí, které jsou nezbytné pro zápis do veřejného rejstříku. Zákon tak požaduje celkem šest zákonných náležitostí, které musí návrh obsahovat a které jsou uvedeny v ustanovení § 5 odst. 3 ZOPS. Jsou jimi vesměs identifikační znaky samotné obecně prospěšné společnosti, osob podílejících se na jejím řízení a druh obecně prospěšných služeb, které bude obecně prospěšná společnost poskytovat. K poslednímu lze opět poukázat na usnesení Vrchního soudu v Praze, který ve svém usnesení dále uvádí, že podmínky poskytování obecně prospěšných služeb uvedené v zakládací smlouvě nebo v zakládací listině o.p.s. musí přes určitou míru podrobnosti zachovat i jistou dávku obecnosti, aby bylo možno reagovat v čase na měnící se okolnosti, které není možné objektivně předvídat v době založení o.p.s..⁴⁹ Novela se dotkla ustanovení § 5 odst. 3 písm. d) ZOPS, kdy odstranila nadbytečné vymezení způsobu jednání správní rady a nahradila jej obecnými identifikačními znaky ředitele obecně prospěšné společnosti. Ke změně došlo i v ustanovení § 5 odst. 3 písm. f) ZOPS, které se týká náležitostí návrhu zápisu týkajících se dozorčí rady. S tou je již napříště počítáno jako s orgánem obligatorním a je tedy vypuštěna ze zákonného znění poslední část věty „je-li zřízena“.

Veškeré další zapisované údaje s výjimkou osoby zakladatele jsou spojeny s orgány společnosti. Orgány obecně prospěšné společnosti jsou ředitel, správní rada a dozorčí rada. Jelikož z dikce zákona vyplývá, že členem orgánu společnosti může být pouze fyzická osoba, zákon tak spojuje náležitosti identifikace těchto osob s jejich jménem, příjmením, rodným číslem nebo datem narození, nebylo-li rodné číslo přiděleno a s trvalým pobytem těchto osob. Za situace, kdy ZOPS odkazuje ve věcech rejstříku na ustanovení obchodního zákoníku ve spojení s o.s.ř., jak je uvedeno výše, došlo novelou ZOPS k nepřesnému znění v ustanoveních týkajících se zapisovaných údajů. Podle ustanovení § 35 písm. f-g) ObchZ se do obchodního rejstříku zapisuje u

---

⁴⁹ Česko. Vrchní soud. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2010 sp. zn. 7 Cmo 41/2010.

fyzické osoby její bydliště. Lze v této souvislosti poukázat na nesprávně zvolenou dikci těchto novelou měněných ustanovení, která tak ani po jejím vlastním provedení neodstranila tyto nepřesnosti.

4.3.3 Název obecně prospěšné společnosti a jeho právní ochrana

Návrh zápisu obecně prospěšné společnosti vyžaduje samotný název, sídlo a identifikační číslo obecně prospěšné společnosti. Tento posledně jmenovaný identifikační znak poskytne rejstříkovému soudu správce základního registru osob. Platí tedy, že zakladatel nebo zakladatelé musí rozhodnout o samotném názvu obecně prospěšné společnosti. Tento výběr musí být proveden v souladu s nezbytnou distinktivností tak, aby bylo možné právnickou osobu dostatečným způsobem individualizovat a aby bylo možné daný subjekt odlišit od ostatních právnických osob již existujících. V této souvislosti lze poukázat, že z dikce ustanovení § 2 odst. 2 ZOPS vyplývá, že pouze obecně prospěšná společnost užívá ve svém názvu obecně prospěšná společnost nebo zkratku o.p.s.. Žádná jiná právnická osoba nemůže a nesmí užít ve svém názvu tyto dva identifikační znaky. Ochranu proti neoprávněnému užívání zapsaného názvu obecně prospěšné společnosti lze nalézt ve dvou předpisech. Ustanovení § 19b odst. 2 OZ otvírá obecně prospěšné společnosti možnost domoci se soudní cestou, aby se neoprávněný uživatel zdržel jejího užívání a odstranil závadný stav; je možné se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno i v penězích. Při deliktu podle § 19b odst. 2 OZ musí dojít ke škodlivému následku; pouhé ohrožení nestačí. Sankci však nepodmiňuje opakování deliktu – postačí třeba jen jediný zásah (arg. „použití“, nikoli „používání“). Použití názvu právnické osoby musí být neoprávněné.⁵⁰ Druhou možnost ochrany skýtají ustanovení ObchZ, které se dotýkají vymezení nekalosoutěžního jednání. Při splnění podmínky pozice soutěžitele na obou stranách, by tak došlo k porušení § 47 ObchZ, týkající se nebezpečí vyvolání záměny. Tento druh ochrany však z povahy obecně prospěšné společnosti bude výjimečný. Prostor pro využití této ochrany však otvírá výše citované usnesení Vrchního soudu v Praze, kdy za činnosti vyvíjené lze považovat i činnosti ve smyslu zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů („ŽZ“).

---

⁵⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 249.

4.4 Zakladatel obecně prospěšné společnosti

Další z náležitosti zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností je spojena s osobou zakladatele. Jelikož zakladatelem obecně prospěšné společnosti může být jak fyzická tak právnická osoba, je třeba aby byly uvedeny v návrhu zápisu identifikační znaky jednotlivého zakladatele nebo zakladatelů. Pro právnickou osobu v pozici zakladatele je nutné uvést název, sídlo a identifikační číslo tohoto zakladatele, pro fyzickou osobu platí nutnost uvedení jména, příjmení, rodného číslo nebo data narození pro případ, že rodné číslo nebylo fyzické osobě přiděleno a trvalý pobyt zakladatele. Původní znění ZOPS umožňovalo souběh funkce ředitele společnosti s osobou zakladatele. V případě, kdy zakladatelem obecně prospěšné společnosti byla fyzická osoba, byla jí též dána možnost vykonávat funkci jejího ředitele. ZOPS tuto situaci nezakazoval. Tento postup je v současné praxi obecně prospěšných společností značně rozšířen. Novelou ZOPS nedošlo k omezení souběhu funkce ředitele obecně prospěšné společnosti s osobou zakladatele. Za situace, kdy požívá ředitel společnosti ve světle provedené novely ZOPS výrazných pravomocí jako její statutární orgán, dovodíme, že zásadní jednání z okruhu širokých oprávnění zakladatele spočívajících zejména ve jmenování správní a dozorčí rady bude požívat za této situace jedna a tatáž osoba. Inkompatibilita zakladatele nadále spočívá pouze v nemožnosti zastávat funkci člena správní nebo dozorčí rady obecně prospěšné společnosti. Domnívám se, že po provedení novely ZOPS došlo k ještě výraznějšímu posílení pozice ředitele společnosti než původně zákonodárce zamýšlel, a to s ohledem na hojnost výskytu těchto souběžných situací. Spojením oprávnění zakladatele společnosti s oprávněním jejího ředitele nutně vede k závěru, že prostor pro volné uvážení správní nebo dozorčí rady při výkonu jejich působnosti je do značné míry fakticky omezen. Je nešťastným výsledkem provedené novely, že nové pojetí ředitele společnosti není spojeno s důsledným vymezením zákazu shodné osoby být nejprve zakladatelem obecně prospěšné společnosti a následně být jedním z jejích orgánů. Dochází tak dle mého názoru k popření jednoho z definičních znaků obecně prospěšné společnosti, resp. subjektů neziskového sektoru vůbec, kdy se podává, že tento subjekt je nezávislý na svém zakladateli. Jestliže zakladatel společnosti je nadán ke jmenování správní rady, která následně jmenuje ředitele obecně prospěšné společnosti je nasnadě, že organizační struktura obecně prospěšné společnosti je po provedené novele nepřehledná a do jisté

míry zavádějící, když plně nerespektuje logické vnitřní omezení souběhu souboru několika oprávnění v rukou jediné osoby. Za stávající situace při spojení oprávnění obou výše jmenovaných osob do rukou jediné fyzické osoby nutně dojde k faktickému neomezenému vládnutí nad tímto druhem soukromého neziskového subjektu jedinou osobou. Nejsem si zcela jist, zda zákonodárce chtěl vůbec tohoto výsledku dosáhnout.

4.4.1 Jednání a odpovědnost zakladatele do vzniku společnosti

Se samotným vznikem obecně prospěšné společnosti se pojí též otázka způsobu jednání a případné odpovědnosti za tuto právnickou osobu do jejího vzniku. V souvislosti s tzv. dvoufázovostí založení a vzniku právnických osob v České republice pamatuje ZOPS ve svém ustanovení § 6 i na tuto situaci. Reaguje však v podstatě obdobným způsobem jako ObchZ, který upravuje jednání a odpovědnost za obchodní společnosti do jejich vzniku. Tak u obecně prospěšné společnosti do jejího vzniku, tj. zápisem do rejstříku obecně prospěšných společností, jedná její zakladatel. Je-li zakladatelů více, pak jednají za tuto společnost všichni její zakladatelé nebo ten z nich, který byl k tomuto jednání písemně zmocněn. V případě, že dojde k právně relevantnímu jednání zakladatele nebo více zakladatelů za obecně prospěšnou společnost, dojde k přechodu závazků z těchto právních úkonů vzešlých okamžikem vzniku obecně prospěšné společnosti. Zákon počítá i s možností odmítnutí převzetí závazků obecně prospěšnou společností, pokud by jí tyto závazky bránily v naplnění účelu pro který byla založena. V tomto ohledu je úprava přechodu, resp. odmítnutí závazků před vznikem obecně prospěšné společnosti oproti dikci ObchZ přísnější, kdy je spojena výslovně s těmi závazky, které by jí bránily v naplnění účelu pro který byla založena. A contrario nelze odmítnout závazky, které nebrání naplnění účelu obecně prospěšné společnosti. V tomto ohledu je patrná odchylka od úpravy v ObchZ, kdy obchodní společnost může dle ustanovení § 64 odst. 1 ObchZ v určené 3 měsíční lhůtě odmítnout jakékoliv závazky, které vznikly před vznikem dané společnosti. Zakladatelé obchodních společností jsou povinni pořídit seznam jednání a předložit jej ke schválení společníkům nebo orgánům k tomu oprávněným. Oproti tomu ustanovení § 6 odst. 2 ZOPS nestanoví povinnost sestavení veškerých jednání do vzniku společnosti pro možnost jejich následného možného odmítnutí. Tento přechod závazků je konstruován tak, že na obecně prospěšnou společnost přechází tyto závazky ex lege. V tomto případě

pak vzniká otázka kdo, resp. který orgán, je oprávněn případné závazky po vzniku obecně prospěšné společnosti odmítnout. Z textu zákona lze dovodit, že k tomu bude oprávněn ředitel společnosti jakožto její statutární orgán. S odmítnutím závazků zákon spojuje tříměsíční lhůtu, ve které musí dojít k právnímu úkonu, kterým obecně prospěšná společnost tyto závazky odmítne. Dále je spojena s řešením nepřevzetí závazků ze strany obecně prospěšné společnosti zákonná odpovědnost zakladatele, který takto za obecně prospěšnou společnost jednal a za ní se zavázal. Za takto vzniklé závazky bude odpovídat zakladatel, popřípadě zakladatelé společně a nerozdílně. Bude se tak jednat o odpovědnost solidární.

4.5 Zrušení, likvidace a zánik obecně prospěšné společnosti

4.5.1 Obecně ke zrušení, likvidaci a zániku obecně prospěšné společnosti

Jedním ze znaků obecně prospěšné společnosti jako soukromého subjektu neziskového sektoru je i odlišný způsob její vlastního likvidace oproti ostatním právnickým osobám. Odlišný způsob likvidace, který zajišťuje, aby majetek, vložený do obecně prospěšné společnosti, nebo jí jinak získaný, zůstal i po likvidaci k poskytování obecně prospěšných služeb⁵¹, lze považovat podle důvodové zprávy též za jeden z definičních znaků obecně prospěšné společnosti. Obdobně jako u obchodních společností rozlišuje ZOPS mezi zrušením společnosti a jejím zánikem. Jedná se tedy opět o tzv. dvoufázovost uplatněnou již při zakládání společnosti. Zánik společnosti je svázán až s výmazem z rejstříku obecně prospěšných společností. Před tímto formálním výmazem je třeba zrušit obecně prospěšnou společnost.

4.5.2 Způsoby provedení zrušení, likvidace a zániku

Zrušení obecně prospěšné společnosti je možné provést s likvidací nebo bez likvidace. Další způsob uvádí ustanovení § 7 odst. 3 ZOPS, a to vnitrostátní fúzí, avšak je zde dána zákonná limitace, když lze takto postupovat pouze s jinou obecně prospěšnou společností. Nadto ZOPS uvádí zákaz, kdy není dovolena přeshraniční fúze obecně prospěšné společnosti. Vnitrostátní fúze může mít dvě možné formy; mohou být realizovány jako vnitrostátní fúze sloučením nebo jako vnitrostátní fúze splynutím.

---

⁵¹ Sněmovní tisk 889/0. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 231/2010 Sb.. Obecná část. Zdroj dostupný z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=889&CT1=0>. (citováno dne 16. května 2011).

Rozdíl mezi nimi je dán právě rozdílem v právních účincích jednotlivých forem vnitrostátní fúze.⁵² Dále ZOPS umožňuje, aby došlo u obecně prospěšné společnosti k jejímu rozdělení. Jiné rozdělení než na další obecně prospěšné společnosti však zákon výslovně zakazuje. Zákonodárce tím chtěl dosáhnout účelu, který ve své podstatě odlišuje obecně prospěšnou společnost od ostatních společností, zejména obchodních, a to omezením možnosti získání a nakládání s jejím majetkem jinou právnickou osobou, která by byla založena za účelem podnikání, resp. která by nebyla založena za účelem poskytování veřejně prospěšných cílů. To by však bylo v přímém rozporu s účelem obecně prospěšných společností a jejím způsobem přerozdělování potencionálního zisku.

Ustanovení § 8 ZOPS podává taxativní výčet důvodů zrušení společnosti. Zaprvé jde o zrušení uplynutím doby, na kterou byla společnost založena. V případě, že je společnost založena na dobu určitou, je povinen zakladatel uvést jako jednu z obligatorních náležitostí v zakladatelském dokumentu dobu, na kterou byla společnost založena. Chybí li tento údaj v zakladatelském dokumentu, dovodíme z dikce ustanovení § 4 odst. 2 písm. e) ZOPS, že byla založena na dobu neurčitou. V případě vůle zakladatele k trvání společnosti pouze na dobu určitou, se společnost zrušuje prostým uplynutím této doby. Společnost se též zrušuje dosažením účelu, pro který byla založena a také se společnost zrušuje dnem uvedeným v rozhodnutí správní rady o zrušení obecně prospěšné společnosti. Správní rada je povinna písemně oznámit své rozhodnutí zakladateli nejméně dva měsíce přede dnem, ke kterému má být obecně prospěšná společnost zrušena, jinak toto rozhodnutí pozbývá platnosti. Konstrukce odstavce 2 první věty o pozbytí platnosti rozhodnutí je zjevně vadná. Rozhodnutí buď platné je nebo není; tertium non datur. Správně se má jednat o zákonnou odkládací podmínku platnosti právního úkonu (viz. § 36 OZ), nikoliv o následné pozbytí jeho platnosti.⁵³ Rozhodnutí správní rady o zrušení obecně prospěšné společnosti je však možné z pozice zakladatele zvrátit. Dříve, než je obecně prospěšná společnost podle rozhodnutí správní rady zrušena, může zakladatel toto rozhodnutí změnit nebo zrušit,

---

⁵² DVORÁK, T. Přeměny nadací a nadačních fondů, obecně prospěšných společností a spolků. In *Právní fórum* č. 11/2009, s. 473.

⁵³ DVORÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 42.

musí však současně zajistit činnost obecně prospěšné společnosti alespoň v rozsahu, který umožní plnění závazků obecně prospěšné společnosti.

4.5.3 Likvidace obecně prospěšné společnosti

Likvidaci společnosti upravuje ustanovení § 9 ZOPS. V této souvislosti došlo provedenou novelou zákona o obecně prospěšných společnostech ke změně oproti původnímu znění textu ZOPS ve smyslu ochrany nakládání s majetkem České republiky. Původní právní úprava umožňovala v první linii přechod majetku České republiky při likvidaci obecně prospěšné společnosti do vlastnictví obcí. Docházelo tak k neopodstatněnému odstátňování majetku státu, nadto formou bezúplatnou. Jedinou podmínkou pro tento postup bylo prohlášení obce, že takto nabytý majetek bude opětovně použit k obecně prospěšným účelům. Novela reagovala na tento stav způsobem, kdy při likvidaci obecně prospěšné společnosti je upřednostněn ke znovunabytí likvidačního zůstatku její formální zakladatel. Ve svém důsledku to znamená, že v případě kdy je zakladatelem stát nebo kraj dojde opětovně při likvidaci společnosti k přechodu likvidačního zůstatku na tyto subjekty ex lege. V případě, že dochází ke zrušení obecně prospěšné společnosti bez právního nástupce přichází na řadu vždy její likvidace. K provedení likvidace jmenuje správní rada likvidátora. Vlastní provedení likvidace se řídí, s výhradou drobných odchylek od obecné úpravy likvidace, ustanovením § 70 a násl ObchZ. V případě prodlení nebo nedodržení povinnosti ke jmenování likvidátora správní radou odkazuje ustanovení § 9 odst. 2 ZOPS na orgán soudní, který tak jmenuje likvidátora postupem dle § 200e o.s.ř.. Řízení podle ustanovení § 200e o.s.ř. je řízením, v němž se řeší především statusové věci obchodních společností, družstev a jiných právnických osob vypočtených v ustanovení § 9 odst. 3 písm. b), d), e) a f) o.s.ř..⁵⁴ Tak dopadá ve vztahu ke zrušení a jmenování likvidátora obecně prospěšné společnosti konkrétně ustanovení § 9 odst. 3 písm. d) o.s.ř.. Pro řízení v těchto věcech je příslušný krajský soud, u něhož je obecně prospěšná společnost zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností.

Likvidátor oznámí všem zakladatelům zahájení zrušení obecně prospěšné společnosti s likvidací. Bez řádného vyrozumění všech zakladatelů tak nelze fakticky postupovat v její likvidaci. Zvláštností likvidace obecně prospěšné společnosti je

---

⁵⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1503.

povinnost likvidátora k vyrozumění o jejím zahájení směřující k obecnímu úřadu příslušného podle místa sídla společnosti. Stejně tak je povinen informovat příslušný finanční úřad. Výslovně je v ustanovení § 9 odst. 4 ZOPS stanoven postup likvidace tak, aby byl zpeněžen pouze majetek nutný pro splnění závazků obecně prospěšné společnosti. Zmíněný postup tak plně nekoresponduje s obecnou úpravou likvidace obsaženou v ObchZ. Cílem této zvláštní úpravy je ponechat zbylý majetek, který po splnění všech závazků společnosti zbude, opětovně k použití na obecně prospěšné účely. Zbylý likvidační zůstatek v případě, že není zakladatelem Česká republika nebo kraj jako vyšší územně samosprávný celek, nabídne likvidátor podle ustanovení § 9 odst. 6 ZOPS k převodu obci. Tento postup může zakladatel vyloučit postupem podle ustanovení § 4 odst. 4 ZOPS, kdy zakládací listina může určit obecně prospěšnou společnost oprávněnou k přijetí likvidačního zůstatku při zrušení obecně prospěšné společnosti s likvidací.

4.5.4 Procesní postup při zrušení, likvidaci a zániku

U III. části ZOPS týkající se zrušení, likvidace a zániku společnosti spatřujeme nejvyšší podíl vlivu státní, resp. veřejné ingerence do jinak svébytného a nezávislého postavení obecně prospěšné společnosti. Dochází tak při rozhodování soudu o zrušení obecně prospěšné společnosti při splnění zákonných podmínek k podání takového návrhu. Příslušným soudem k rozhodování o zrušení obecně prospěšné společnosti je krajský soud, u kterého je veden příslušný rejstřík obecně prospěšných společností, ve kterém je předmětná společnost zapsána, kdy se jedná o řízení nesporné podle ustanovení § 200e o.s.ř.. Podle ustanovení § 8 odst. 4 ZOPS jsou osobami oprávněnými k podání návrhu státní orgán, zakladatel nebo osoba, která osvědčí právní zájem a současně s tím jsou splněny podmínky porušení ZOPS. Celkem ZOPS uvádí šest porušení jeho vlastních ustanovení, na základě kterých lze návrh na zrušení obecně prospěšné společnosti podat. Návrh na zrušení obecně prospěšné společnosti lze podat, jestliže v uplynulém roce se nekonalo ani jedno zasedání správní rady obecně prospěšné společnosti, nebyly jmenovány orgány obecně prospěšné společnosti a dosavadním orgánům skončilo funkční období před více než rokem, obecně prospěšná společnost neposkytuje obecně prospěšné služby uvedené v zakládací listině po dobu delší než šest měsíců, provozování doplňkových služeb ohrožuje kvalitu, rozsah a dostupnost obecně

prospěšných služeb, obecně prospěšná společnost užívá příjmů ze své činnosti a svěřeného majetku v rozporu se ZOPS a nebo obecně prospěšná společnost porušuje ustanovení ZOPS. Soud má v těchto případech možnost stanovit lhůtu k odstranění příčiny, pro kterou bylo zrušení obecně prospěšné společnosti navrženo. Výklad tohoto oprávnění soudu implikuje skutečně pouze možnost soudu tímto způsobem rozhodnout a stanovit tak dodatečnou lhůtu ke zjednání nápravy. Je tedy výlučně na úvaze soudu, zda bude postupovat tímto způsobem a není tak na tento podmíněný postup soudu právní nárok. Extenzivním výkladem lze však dovodit, že tento institut by měl soud využít, pokud je náprava vytýkaného závadného stavu možná s ohledem na zachování obecně prospěšné společnosti a stanovit tak přiměřenou lhůtu v těchto případech vždy.

De lege lata v současné době rozlišujeme zrušení obecně prospěšné společnosti s právním nástupcem a bez právního nástupce. Ke zrušení obecně prospěšné společnosti s právním nástupcem dochází za situace, kdy se použijí ustanovení o přeměnách obecně prospěšné společnosti. Zde se postup s likvidací neužije.

4.5.5 Shrnutí

Lze z výše uvedeného uzavřít, že právní úprava zrušení, likvidace a zániku obecně prospěšné společnosti je i přes provedenou novelu nadále relativně komplikovaným procesem. Rozumným se zdá zavedení omezení převodu majetku obecně prospěšné společnosti do rukou obcí, kdy je zakladatelem Česká republika nebo kraj. Na základě provedené novely tak dostala přednost ochrana vkládaného majetku státu nebo kraje při vlastní likvidaci společnosti. Z definičních znaků neziskového sektoru, resp. jeho subjektů je patrné, že jedním z jeho projevů je i zánik vlastnických práv zakladatelů k majetku vkládaném do společnosti. Právní úprava likvidace obecně prospěšné společnosti však jistým způsobem deformuje tento postulát, když výrazně zvýhodňuje subjekty veřejné správy na úkor soukromoprávních zakladatelů. Ti totiž žádnou zákonnou ochranu majetku vkládaného do společnosti při jejím založení nemají. Ledaže využijí výše uvedený postup podle ustanovení § 4 odst. 4 ZOPS. Pokud však tento postup nevyužijí, je likvidační zůstatek nabídnut obci dle místa sídla společnosti. Nedostává se tak rovného postavení všem subjektům v pozici zakladatelů. Jediným pojitkem, které drží myšlenku neziskového sektoru, je podmínka použití zbylého majetku, resp. likvidačního zůstatku k obecně prospěšným účelům.

5 Orgány obecně prospěšné společnosti

5.1 Orgány společnosti obecně

Jádrem novely zákona o obecně prospěšných společnostech je zejména změna v postavení statutárního orgánu společnosti a v postavení a působnosti ostatních orgánů společnosti. Způsobilost k právním úkonům vyřešilo české soukromé právo u právnických osob tak, že právnická osoba sama činí své právní úkony s využitím statutárního orgánu (§ 20 odst.1 OZ). Činí-li jménem právnické osoby právní úkon její statutární orgán, považuje se tento úkon za osobní jednání právnické osoby.⁵⁵ Do přijetí novely zákona byla statutárním orgánem společnosti správní rada. Tento model řízení se stal v průběhu času neefektivním. Zákonodárce novelou přistoupil ke změně v určení statutárního orgánu, kdy je jím napříště ředitel společnosti. Tento příklon k posílení pozice ředitele obecně prospěšné společnosti byl dán především výtkami aplikační praxe. Obecně prospěšné společnosti prostřednictvím správních rad nebo jejich ředitelů volali po posunu v pozici statutárního orgánu. Nejvýznamnějšími výtkami se stala neefektivnost a nízká akceschopnost správních rad při každodenním řízení obecně prospěšné společnosti. Tyto obtíže vyplývaly ze skutečnosti, že správní rada byla konstruována jako vícečlenný (kolegiální) orgán a členství ve správní radě společnosti nebylo nijak finančně ohodnoceno a též z důvodu periodického zasedání správní rady. Šlo tedy ve své podstatě o čestnou funkci, za kterou neobdržel člen statutárního orgánu žádné protiplnění. To sice plně odpovídá charakteru a jednomu z definičních znaků subjektů neziskového sektoru, avšak neposkytnutí odměny odrazovalo mnoho erudovaných a vhodných kandidátů na pozici člena orgánu obecně prospěšné společnosti.

Dalším orgánem obecně prospěšné společnosti, která byla novelou dotčena, je dozorčí rada. Do přijetí novely zákona bylo zřízení dozorčí rady vázáno na podmínku uvedenou v ustanovení § 15 odst. 2 ZOPS, kdy dozorčí radu zřizovala povinně obecně prospěšná společnost, do jejíhož majetku byl vložen majetek státu nebo obce nebo která užívá nemovitý majetek státu nebo obce, a obecně prospěšná společnost, která podle zvláštních předpisů účtuje či účtovala v soustavě podvojného účetnictví. Zřízení dozorčí rady mohl též fakultativně stanovit zakladatel nebo zakladatelé v zakladatelské listině.

---

⁵⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 192.

Toto ustanovení bylo novelou zákona vypuštěno, čímž došlo k tomu, že dozorčí rada je napříště orgánem obligatorním.

5.2 Ředitel společnosti

5.2.1 Vývoj postavení ředitele společnosti

Původní znění zákona upravovalo postavení ředitele společnosti jako fakultativně zřizovaného orgánu společnosti v ustanovení § 14 ZOPS. Znění tohoto ustanovení bylo změněno a nové znění ustanovení § 9a ZOPS systematicky předřazeno před ustanovení, která se týkají správní rady jakožto původního statutárního orgánu. S ohledem na skutečnost, že ředitel společnosti je koncipován jako orgán společnosti, dopustil se zákonodárce legislativní chyby, když systematicky zařadil § 9a do hlavy III. ZOPS, která se týká zrušení, likvidace a zániku společnosti. Systematicky mělo být toto nové ustanovení zařazeno do hlavy IV. ZOPS, s názvem orgány obecně prospěšné společnosti. Ředitel společnosti byl v původním znění ZOPS koncipován jako orgán, který řídil běžný chod společnosti, avšak navenek jednal jako zmocněný zástupce. Při zastoupení přímým zástupce ve vztahu k osobě třetí činí vlastní prohlášení vůle jménem a na účet zastoupeného. To znamená, že z právních úkonů zástupce vznikají jejich právní následky, tj. práva a povinnosti přímo zastoupenému.⁵⁶ V aplikační praxi za této situace docházelo k obtížím při prokazování oprávnění jednat jménem společnosti. Obvyklým způsobem prokázání oprávnění jednat jménem společnosti vůči třetím osobám bylo předložení plné moci vystavené od původního statutárního orgánu, tj. správní rady.

5.2.2 Postavení a vznik funkce ředitele společnosti

Ředitel společnosti je ex lege v ustanovení § 9a odst. 1 ZOPS prohlášen za statutární orgán obecně prospěšné společnosti, jenž řídí její činnost a jedná jejím jménem. Je tak bezvýjimečně koncipován jako orgán monokratický. V tomto ohledu nedává ZOPS možnost rozšíření oprávnění statutárního orgánu na další osoby (ředitele) tak, jak to umožňuje ObchZ u jednatelů společností s ručením omezeným. Ani chápání pojmu ředitel nedává v tomto smyslu pro odlišný závěr žádnou oporu. Ustanovení § 133

---

⁵⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 215.

odst. 1 ObchZ uvádí, že statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Lze s ohledem na provedenou novelu uzavřít, že přísné svázání statutárního orgánu společnosti pouze a výlučně s jednou konkrétní osobou je v českém soukromém právu situací ojedinělou. De lege lata tak může být ředitelem obecně prospěšné společnosti pouze jediná fyzická osoba, která splňuje podmínky bezúhonnosti a má způsobilost k právním úkonům. ZOPS odkazuje přitom při výkladu pojmu bezúhonnost na ustanovení § 10 odst. 3 ZOPS. Ten se svým systematickým zařazením dotýká právní úpravy správní rady společnosti. Tak se uvádí, že za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin. Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.⁵⁷ Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.⁵⁸ K tomu lze dále uvést právní větu judikátu Vrchního soudu v Praze, který vymezil, že nesplnění podmínky bezúhonnosti nastává přímo ze zákona. Nedostatek podmínky odpadá tím, že odsouzení je rozhodnutím soudu zahlazeno, nebo nastal podle zákona ohledně všech trestů účinek, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.⁵⁹ Bezúhonnost je zde redukována na bezúhonnost trestněprávní.

Jiná účast ředitele na správě společnosti ve funkci člena správní nebo dozorčí rady je zakázána s odkazem na ustanovení § 9a odst. 3 ZOPS, kde je zakotven institut tzv. inkompatibility funkcí. Ředitel se však může a z povahy věci by se i měl účastnit zasedání správní nebo dozorčí rady s hlasem poradním. Vzájemná neslučitelnost funkcí plně koresponduje s pojetím individualizovaného statutárního orgánu a s pojetím správní a dozorčí rady jako orgánů kolegiálních. Současné působení ředitele v jednom ze dvou obligatorně ustavovaných orgánů obecně prospěšné společnosti by se jevilo jako krajně nelogické.

Ředitele společnosti jmenuje a odvolává správní rada. V tom lze spatřovat vzájemný vztah mezi oběma orgány, který je tak po provedené novele ZOPS koncipován jako vztah mezi nejvyšším orgánem společnosti a jejím statutárním

---

⁵⁷ ustanovení §13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Ibidem, §15 odst. 1 písm. a-b).

⁵⁹ Česko. Vrchní soud. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 1997 sp. zn. 7A 138/94.

orgánem. Tento vzájemný vztah se naplno projevil v ustanovení § 9 odst. 5 ZOPS, kde se stanoví, že úkony týkající se vztahu ředitele k obecně prospěšné společnosti činí správní rada. Toto ustanovení se jeví v kontextu ZOPS jako nadbytečné, jelikož práva a povinnosti správní rady stanoví jednotlivá zákonná ustanovení. Právo přiznané správní radě ke jmenování nebo odvolání statutárního orgánu je nepřenositelné. Se jmenováním do funkce ředitele musí tato osoba souhlasit. Podle dikce ustanovení §9a odst. 4 ZOPS vykonává ředitel společnosti svojí funkci ve smluvním poměru. Zákonodárce, dle důvodové zprávy, preferoval založení pracovněprávního poměru mezi ředitelem a obecně prospěšnou společností podle úpravy zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZP“). Pracovní smlouva je nejtypičtější právní skutečnost, která vede ke vzniku pracovního poměru. Je dvoustranným právním úkonem spočívající v souhlasném projevu vůle občana a zaměstnavatele uzavřít pracovní poměr.⁶⁰ Při tomto sjednání pracovního poměru se ovšem plně neprosadí veškerá práva a povinnosti z pracovněprávního poměru vyplývající. Za takovou odchylku lze nepochybně považovat odklon od právní úpravy obsažené v ustanovení § 250 a násl. ZP, kdy se omezená odpovědnost zaměstnance za škodu při úpravě pracovněprávního vztahu mezi obecně prospěšnou společností a jejím ředitelem neužije. Z dikce ustanovení § 9a odst. 4 ZOPS lze jednoznačně dovodit, že si lze mezi oběma stranami představit nejen poměr pracovněprávního charakteru. Při použití analogie legis podle úpravy obsažené v ustanovení § 853 OZ dovedíme ve spojení s ustanovením § 724 a násl. OZ, že vztah mezi obecně prospěšnou společností a jejím ředitelem se subsidiárně bude řídit příkazní smlouvou. Předmětem smlouvy příkazní je závazek příkazníka, že pro příkazce obstará nějakou věc nebo vykoná jinou činnost. Jako alternativou k výše uvedeným smluvním typů je možné přiřadit též smlouvu o výkonu funkce podle úpravy obsažené v ObchZ.

5.2.3 Odpovědnost ředitele společnosti

Věta druhá citovaného ustanovení § 9a odst. 4 odkazuje opět na právní úpravu správní rady v ZOPS, konkrétně s odkazem na § 10 odst. 5 ZOPS. Tento odkaz je jedním z klíčových prvků novely zákona o obecně prospěšných společnostech. Na jeho základě se zvyšuje odpovědnost ředitele za jeho jednání jménem obecně prospěšné

---

⁶⁰ BĚLINA, M. a kol. *Pracovní právo*. 4. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 199.

společnosti ve smyslu *diligentia diligentis patris familias*. Tak ředitel společnosti je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení by mohlo obecně prospěšné společnosti způsobit škodu. V případě pochybností, zda ředitel jednal s péčí řádného hospodáře, musí tento prokázat, že s péčí řádného hospodáře jednal. Ujednání mezi ředitelem a obecně prospěšnou společností vylučující nebo omezující jeho odpovědnost je neplatné. Provedenou novelou tak došlo k posunu v odpovědnosti statutárního orgánu, kdy se zákonodárce zjevně inspiroval ustanovením § 194 odst. 5 ObchZ. Institut péče řádného hospodáře je v teorii obchodního práva již plně rozpracován. Pod pojmem řádného hospodáře si lze představit takovou péči, s jakou by hospodář, který je vybaven potřebnými znalostmi a dovednostmi a chová se odpovědně a svědomitě, pečoval o svůj vlastní majetek. Přitom nelze požadovat, aby byl odborníkem ve všech oblastech, které je třeba při vedení společnosti a jednání jejím jménem uplatňovat.⁶¹ Výše zmíněná možnost smlouvením vztahu mezi ředitelem a obecně prospěšnou společností na základě smlouvy o výkonu funkce má své dopady i pro posouzení, jaké péče by se mělo společnosti z takto vzniklého vztahu ze strany ředitele dostat. Povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře vylučuje použití ustanovení § 66 odst. 2, § 567 odst. 1 ObchZ, ze kterého vyplývá, že osoba, na kterou se toto ustanovení vztahuje, je povinna při vyřizování záležitostí postupovat s odbornou péčí. Ostatně Dědič soudí, že požadavek péče řádného hospodáře je považován za odlišný od požadavku odborné péče.⁶² Péče řádného hospodáře znamená snížení prahu protiprávnosti oproti subsidiárně použitelnému smluvnímu právu, kde podnikatel vždy odpovídá v rovině povinnosti péče odborné.⁶³

5.2.4 Zánik funkce ředitele společnosti

Funkce ředitele skončí jeho smrtí, odstoupením nebo odvoláním správní radou. Vzhledem k okolnosti, že novela ZOPS prohloubila míru odpovědnosti statutárního orgánu, bude pro skončení funkce formou odstoupení nezbytný časový odstup od

---

⁶¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 719.

⁶² DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník. Komentář*. II. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 2417. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 719.

⁶³ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 62.

oznámení správní radě o úmyslu odstoupení a vlastního skončení funkce ředitele obecně prospěšné společnosti. To však novela ZOPS nereflektovala a čistě z jazykového výkladu zákona tak může ředitel společnosti rezignovat s okamžitou platností. Toliko z povinnosti výkonu funkce s péčí řádného hospodáře lze dovodit, že odstupující ředitel je povinen učinit všechna nutná a potřebná opatření, aby oprávněné zájmy obecně prospěšné společnosti nebyly jeho rezignací poškozeny.⁶⁴ Odstoupení jako jednostranný projev vůle ředitele společnosti musí být provedeno písemnou formou tak, aby došlo ve stanovené lhůtě k příslušné změně o zapisovaných údajích v rejstříku obecně prospěšných společností, které vedou k tomu příslušné Krajské soudy.

5.2.5 Praktický dopad novely k postavení ředitele společnosti

V rovině aplikační praxe má nové pojetí statutárního orgánu společnosti význam trojí. U obecně prospěšné společnosti, která měla před nabytím účinnosti novely ZOPS, tj. k 1. lednu 2011, zřízenou funkci ředitele, došlo k těmuž dni ex lege ke vzniku funkce statutárního orgánu této osobě. Přechodná ustanovení novely ZOPS reflektovala na situaci, kdy obecně prospěšná společnost tento dříve fakultativně zřizovaný orgán postrádala. Za takové situace je povinna správní rada jmenovat do šesti měsíců, tj. do 30. června 2011, jako statutární orgán společnosti jejího ředitele. Do doby než bude tímto postupem statutární orgán jmenován, vykonává pravomoci podle ustanovení § 9a ZOPS správní rada. V této souvislosti je třeba poznamenat, že ve výlučné kompetenci správní rady bude i určení právní formy vztahu mezi obecně prospěšnou společností a jejím ředitelem. Z výše uvedeného vyplývá, že má v tomto ohledu možnost výběru ze tří možných právních vztahů. Přechodná ustanovení novely ZOPS stanoví též povinnost uvést do souladu se skutečným stavem údaje zapisované do rejstříku obecně prospěšných společností. V tomto ohledu je třeba zmínit otázku právní povahy statutu obecně prospěšné společnosti. Do nabytí účinnosti novely ZOPS byl statut obligatorním dokumentem zakládáným do sbírky listin. Tento dokument je však s účinností od 1. ledna 2011 považován za dokument fakultativní povahy. Z praktického hlediska pak dovodíme obtíže vyplývající z nesouladu obsahu založeného statutu společnosti do sbírky listin s ex lege provedenými změnami. Je zřejmé, že vhodným způsobem řešení takto nastalé situace by bylo co nejzazší sjednání nápravy ve smyslu řádného souladu

---

⁶⁴ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 49.

samotného statutu společnosti s faktickým právním stavem. Možným řešením je i definitivní vyjmutí statutu obecně prospěšné společnosti ze sbírky listin na základě právní povahy tohoto předpisu. Veškeré změny zapisovaných údajů je tak třeba dát do souladu nejpozději do 30. června 2011. V případě nedodržení této lhůty k provedení změny v zapisovaných údajích bude možné postupovat podle ustanovení § 8 odst. 4 písm. f) ZOPS, kdy obecně prospěšná společnost bude naplňovat znaky porušování ustanovení ZOPS. Ve svém důsledku by při nedodržení těchto povinností došlo v krajním případě až ke zrušení samotné obecně prospěšné společnosti.

5.2.6 Shrnutí

Vzhledem k výše uvedenému lze uzavřít, že novela ZOPS provedla zásadní změnu při posunu v pozici statutárního orgánu z orgánu kolektivního charakteru k individualizovanému jednotlivci. Současně s tím byla posílena odpovědnost nového statutárního orgánu s příklonem ke znění obchodního zákoníku, resp. odpovědnosti statutárních orgánů obchodních společností. Zřejmě tak dojde k usnadnění výkonu funkce ředitele jako statutárního orgánu ve vztahu k třetím osobám a zajištění vyšší míry jeho odpovědnosti za jednání jménem obecně prospěšné společnosti. Nejednoznačným se ve světle provedené novely ZOPS jeví výlučné postavení pouze jedné osoby jako orgánu, která za společnost jedná. Z praktického hlediska by byla nepochybně vhodnější variantou analogie s právním úpravou postavení statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným tak, jak bylo výše naznačeno. Veškeré změny je třeba promítnout do veřejně dostupných evidencí nejpozději do 6 měsíců od nabytí účinnosti novely ZOPS.

5.3 Správní rada

5.3.1 Obecně ke správní radě

Původní znění ZOPS vymezovalo správní radu jako obligatorně zřizovaný, kolegiální statutární orgán obecně prospěšné společnosti. Obecně lze říci, že novela ZOPS oslabila postavení správní rady v hierarchickém uspořádání orgánů obecně prospěšné společnosti. Na charakteru správní rady jako kolektivního orgánu novela ZOPS však nic nezměnila. Nadále přetrvává zákonná podmínka nejnižšího počtu členů správní rady, kdy tak zákon hovoří výslovně o nejméně třech jejích členech. Omezení

na nejvyšší přípustný počet členů správní rady na patnáct byl ze ZOPS vypuštěn. Podmínky dělitelnosti členů správní rady třemi však byla zachována.

5.3.2 Členství ve správní radě – komparativní pohled

Původní znění zákona omezovalo vznik funkce člena správní rady též podmínkou zákazu účasti rodinných příslušníků v pracovněprávním nebo jiném smluvním poměru k obecně prospěšné společnosti. Také zaměstnanci obecně prospěšné společnosti byli vyloučeni z možnosti účasti na rozhodování správní rady jako jejich členů. Tento zákaz byl novelou ZOPS odstraněn. Tak stanoví ustanovení § 10 odst. 2 věta druhá ZOPS, že v pracovněprávním vztahu k dané obecně prospěšné společnosti může být nejvýše jedna třetina členů správní rady. Naopak se tedy výslovně připouští účast zaměstnanců ve správní radě společnosti s ohledem na posun v působnosti správní rady při rozhodování o způsobu nakládání s jejím majetkem. Názor zaměstnanců tak může být reflektován při rozhodovacích procesech v otázkách, které činní správní rada ze zákona.

Správní radu de lege lata jmenuje zakladatel obecně prospěšné společnosti. Toto své oprávnění může zakladatel vyloučit stanovením odlišného způsobu jmenování člena správní rady v zakladatelské listině. Funkční období správní rady je tříleté. Členové správní rady volí ze svého středu svého předsedu. Ten svolává a řídí zasedání správní rady. Ta je usnášeníschopná za podmínky účasti alespoň poloviny všech jejích členů. V případě rovnosti rozhoduje hlas jejího předsedy. Neznamená to však, že by měl předseda správní rady ex lege hlasy dva. Pouze za podmínky rovnosti hlasů by tak hlas předsedy rozhodoval. Zákonodárce se tak vypořádal se všemi možnými alternativami při rozhodování správní rady za splnění podmínky její usnášeníschopnosti. Zakladatel může v zakladatelské listině vyloučit rozhodující hlas jejího předsedy a stejně tak může upravit i kvorum pro její vlastní usnášeníschopnost. Projevuje se zde výrazný vliv zakladatele pro možnost úpravy správy a řízení celé společnosti v zakladatelském dokumentu. Zakladateli tak náleží výsostné postavení, kdy mu ZOPS přiznává rozsáhlé oprávnění k vytvoření odlišného způsobu správy společnosti oproti znění ZOPS.

Původní znění ZOPS počítalo s tzv. rotačním principem při rozložení délky funkčního období členů správní rady. Délka funkčního období člena správní rady obecně prospěšné společnosti byla tak omezena na dobu v délce trvání maximálně tři

let. Při prvním jmenování členů správní rady byla nadto povinnost určit, které třetině členů správní rady uplyne funkční období za jeden, resp. za dva roky. Tento princip se v aplikační praxi neosvědčil. Za situace, kdy původní znění ZOPS nedávalo možnost odměňování členů správní rady, mimo nákladů spojených s výkonem jejich funkce (zejm. cestovné, stravné), se členové správní rady rekrutovali zejména z osob, které měli nebo mají určitý vztah k činnosti poskytované obecně prospěšnou společností. Nalezení vhodných kandidátů na obsazení neplacené, dobrovolné a čestné funkce bylo zvláště obtížné. Nelogicky tak zákonodárce omezoval tyto členy správních rad v možnosti jejich dalšího uplatnění při jejich účasti na správě obecně prospěšné společnosti jednoletým přerušením jejich funkčního období. Novela ZOPS tento faktický rozpor mezi zákonným zněním a zkušenostmi aplikační praxe odstranila. Napříště je možné opakované členství ve správní radě obecně prospěšné společnosti bez omezení a současně je dána možnost zakladateli v zakladatelské listině určit způsob odměňování členů správních a dozorčích rad.

Ke změně v charakteru členství ve správní radě obecně prospěšné společnosti je po provedené novele třeba připočíst změnu v odpovědnosti jejich členů. Jak již bylo zmíněno v kapitole 5.2.3 týkající se postavení ředitele obecně prospěšné společnosti, dochází u členů správní rady k posunu v nazírání jejich právní odpovědnosti za jejich jednání. Tak ustanovení § 10 odst. 5 ZOPS směřuje k pojmu péče řádného hospodáře. Stejným způsobem se tak bude vykládat v konkrétním případě odpovědnost člena správní rady obecně prospěšné společnosti jako u statutárního orgánu, tj. ředitele společnosti. Ponechání původního zákazu odměňování členů správní nebo dozorčí rady by byl v přímém rozporu se zvýšením odpovědnosti jejich členů v návaznosti na ustanovení § 10 odst. 3 ZOPS. Tak u členů správní rady platí stejně přísně chápaná odpovědnost jako u ředitele společnosti. Primárním zájmem je chránit obecně prospěšnou společnost před nezodpovědným jednáním členů správní rady.⁶⁵

5.3.3 Zánik členství ve správní radě de lege lata

Členství ve správní radě zaniká celkem čtyřmi způsoby, tj. uplynutím funkčního období, úmrtím, odstoupením a odvoláním. V této souvislosti vystupuje do popředí

---

⁶⁵ Sněmovní tisk 889/0. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 231/2010 Sb., Zvláštní část. Zdroj dostupný z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=889&CT1=0>. (citováno dne 28. května 2011).

osoba zakladatele obecně prospěšné společnosti, kdy mu ZOPS přiznává s ohledem na dikci ustanovení § 12 odst. 3 ZOPS oprávnění k odvolání člena správní rady za splnění tam vymezených podmínek. Podmínky pro odvolání člena správní rady jsou splněny, jestliže člen správní rady porušil závažným způsobem nebo opakovaně ZOPS, zakládací listinu nebo statut obecně prospěšné společnosti nebo z jiných důvodů uvedených v zakládací listině. I v tomto ohledu vystupuje do popředí oprávnění zakladatele k možnosti upravit další kritéria pro odvolání člena správní rady v zakladatelském dokumentu. S oprávněním k odvolání člena správní rady ze strany zakladatele je spojena lhůta, kdy k takovému úkonu musí dojít. Zakladatel odvolá člena správní rady do jednoho měsíce ode dne, kdy se o důvodu odvolání dozvěděl, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy důvod k odvolání nastal. V případě marného uplynutí lhůty k odvolání člena správní rady ze strany zakladatele, odvolá člena správní rady soud na návrh člena správní rady, dozorčí rady nebo osoby, která osvědčí právní zájem. Novelou ZOPS došlo k odstranění nelogického postupu, kdy k odvolání byla dle původní platné právní úpravy příslušná obec podle místa sídla obecně prospěšné společnosti. Rozhodování o odvolání člena správní rady je tak napříště svěřeno moci soudní. Na uvolněná místa odvolaných členů správní rady jsou nejpozději do 60 dnů jmenováni, popřípadě způsobem stanoveným v zakládací listině ustanovení noví členové. V případě, že nebude lhůta pro nové jmenování dodržena, jmenuje nové členy správní rady na návrh člena správní rady nebo na návrh dozorčí rady nebo osoby, která osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu soud. Rozdílný přístup zákonodárce při řešení situace výměny členů správní rady je možné spatřovat při zahájení soudního řízení. Pro případ odvolání člena správní rady je nutné zahájit soudní řízení na návrh. Ovšem při jmenování nového člena je soudu dána možnost postupovat při zahájení soudního řízení i bez návrhu. Otázkou zůstává, zda je takto pozměněná koncepce soudního rozhodnutí vhodná s ohledem na stav přetíženosti soudnictví v ČR. Za situace, kdy zákon spojuje odvolání člena správního orgánu s podáním takového návrhu soudu se lze domnívat, že může eventuálně dojít k situaci, kdy nikdo příslušný návrh nepodá. Ve svém důsledku to bude vést k situaci, že správní rada bude nadále nefunkční.

5.3.4 Působnost správní rady

Působnost správní rady obecně prospěšné společnosti doznala změn v souvislosti s provedenou novelou ZOPS. Původní znění zákona konstruovalo poměrně širší působnost správní rady. S ohledem na změnu v postavení statutárního orgánu, došlo při výčtu působnosti správní rady k odchylkám od původního znění ZOPS směrem k charakteru správní rady jako nejvyššího orgánu společnosti. Při tomto posunu v chápání nové úlohy správní rady se zákonodárce inspiroval u úpravy působnosti nejvyšších orgánů kapitálových obchodních korporací, resp. nejvyšších orgánů soukromoprávních korporací vůbec.⁶⁶

Správní rada v současnosti de lege lata vydává předchozí souhlas písemnou formou k právnímu úkonu, kterým obecně prospěšná společnost nabývá, zcizuje nebo zatěžuje nemovitou věc. Dosti nepraktickou konstrukci zvolil zákonodárce pro vydání písemného souhlasu správní rady s nabytím, zcizením, zatížením věcným břemenem nebo zřízením předkupního práva u movité věci. Odkázal totiž na zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách („ZoVZ“), ve znění zákona č. 76/2008 Sb.. Správní rada tak vydává písemný souhlas pro výše uvedené jednání, pokud cena movité věci je vyšší než hodnota veřejné zakázky malého rozsahu. Praxe zákonodárce odkazujícího při stanovení určité hodnoty nebo ceny na jiný právní předpis je bohužel nevhodná. Za situace, kdy dojde k novelizaci zákona o veřejných zakázkách bude takto nepřímou novelizován i ZOPS. Oč jednodušší by byla konstrukce explicitního stanovení hodnoty nebo ceny přímo do znění ZOPS. Písemný souhlas správní rady je dále zapotřebí i při nabývání nebo zcizení autorských nebo průmyslových práv a při založení jiné právnické osoby obecně prospěšnou společností a s tím spojeného případného majetkového vkladu, ať už peněžitého nebo nepeněžitého charakteru.

Do působnosti správní rady dále náleží schvalování rozpočtu obecně prospěšné společnosti, schvalování řádné a mimořádné účetní závěrky a výroční zprávy obecně prospěšné společnosti. S odkazem na ustanovení § 17 ZOPS schvaluje správní rada i předmět doplňkových činností obecně prospěšné společnosti.

Správní rada obecně prospěšné společnosti uplatňuje svoji působnost i v souvislosti s jejím zrušením. Právě ona je tím orgánem společnosti, který rozhoduje o

---

⁶⁶ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 60.

jejím zrušení a v případě postupu podle ustanovení § 4 odst. 4 ZOPS rozhoduje současně i o obecně prospěšné společnosti na kterou se převede likvidační zůstatek. Správní rada je nadána k rozhodnutí o přechodu práv a povinností zakladatele na jinou osobu, jestliže zanikne-li jediný zakladatel bez právního nástupce nebo zemře-li jediný zakladatel a nestanoví-li zakladatelská listina jinak. Správní rada může vydat statut obecně prospěšné společnosti, kterým se podrobněji upravuje její vlastní činnost. Ten je však po provedené novele považován za fakultativně vydávaný předpis společnosti, jehož praktický význam v budoucnu již nebude tak významný.

Působnost správní rady obecně prospěšné společnosti je výlučná a nepřenositelná. Zakládací listina nebo zakládací smlouva jí může rozšířit (nikoliv však na úkor výlučné působnosti stanovené zákonem zakladateli, resp. zakladatelům, ředitele nebo dozorčí rady), nikoliv však zúžit.⁶⁷

5.3.5 Shrnutí

Správní radu obecně prospěšné společnosti lze chápat ve světle provedené novely ZOPS s příklonem k povaze nejvyšších orgánů kapitálových společností jako organizované formalizované shromáždění, jehož funkce spočívá především v tom, aby zde její členové kvalifikovaným způsobem dospěli k vyjádření své společné vůle, pokud jde o zásadní otázky existence a činnosti společnosti.⁶⁸ Správní rada je nově konstruována jako orgán, který dává předchozí souhlas k právním úkonům, které se týkají nakládání s majetkem obecně prospěšné společnosti v určité výši. Významným posunem je vhodnější nastavení kritérií pro způsobilost být členem správní rady. Je nepochybné, že přispěje ke zlepšení správy a řízení obecně prospěšné společnosti i odstranění zákazu k lepším vzájemným vztahům mezi správní radou a novým statutárním orgánem společnosti, a to vzhledem k okolnosti, že již nebude nutné časté obměňování členů správní rady v jednoročních cyklech. Relativně časté změny v obsazení správní rady vedly ve svém důsledku k chybným a neuváženým rozhodnutím správní rady u tak specifického subjektu jakým obecně prospěšná společnost bezesporu je. Pochopení každodenního chodu obecně prospěšné společnosti je dle mého názoru nutnou podmínkou pro pochopení principů řízení soukromých

---

⁶⁷ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 60.

⁶⁸ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 208.

neziskových subjektů. I z tohoto důvodu považují změnu v působnosti správní rady za přínosnou. Zda-li se tento odhad odrazí v každodenní realitě obecně prospěšných společností je otázkou delšího časového úseku od nabytí účinnosti novely ZOPS. Ustanovení § 10 odst. 5 ZOPS, které stanoví povinnost člena správní rady jednat s péčí řádného hospodáře nepochybně povede ke zvýšení obezřetnosti při vlastním jednání členů správní rady obecně prospěšné společnosti.

5.4 Dozorčí rada

5.4.1 Obecně k dozorčí radě

Dozorčí rada obecně prospěšné společnosti doznala na základě provedené novely ZOPS významných změn. Charakteristickým rysem dozorčích rad obecně je jejich výkon kontrolní funkce. Tu se setkáváme s širším obsahem oprávnění dozorčí rady, tu s jejím užším vymezením. I forma obligatorního nebo fakultativního zřízení dozorčí rady je ponechána na vůli zákonodárce. Příkladem, kdy dozorčí rada je ustavována pouze fakultativně je např. společnost s ručením omezeným podle úpravy obsažené v ObchZ. Zřízení dozorčí rady společnosti s ručením omezeným závisí na vůli společníků vyjádřené ve společenské smlouvě.⁶⁹ Obecně lze hovořit o dozorčí radě jako o kolektivním orgánu určité společnosti, jehož nejvýznamnější funkcí je kontrolní činnost nad jejími výkonnými orgány. Určité odchylky lze pozorovat u výše popsané nadace nebo nadačního fondu, kterým byla věnována kapitola 3.3.5 této diplomové práce. Tak za splnění zákonných podmínek u nadace nebo nadačního fondu nahrazuje dozorčí radu jako kolektivní orgán osoba revizora, která je charakterizována jako individuální konkrétní osoba. Z obecného hlediska tak můžeme usuzovat, že dozorčí rada se objevuje v českém právním řádu u právnických osob zřetelně, ovšem jednotlivé variace jejího konkrétního postavení jsou ponechány na vůli zakladatelů jednotlivých společností nebo je v tomto ohledu odkázáno na zákonné znění konkrétního právního předpisu.

5.4.2 Dozorčí rada společnosti – komparativní pohled

Novela ZOPS provedla změnu v postavení dozorčí rady dvojitým způsobem. Předně je dobré uvést, že původní znění ZOPS stanovilo dozorčí radu pouze jako

---

⁶⁹ Ibidem, s. 219.

fakultativní orgán společnosti. Předešlé platí s tou výhradou, kdy původní znění zákona obligatorním způsobem stanovilo povinnost zřídit obecně prospěšné společnosti dozorčí radu při splnění zákonem stanovených podmínek. Tak dozorčí radu obligatorně zřizovala obecně prospěšná společnost, která účtovala v soustavě podvojného účetnictví nebo společnost, do jejíhož majetku byl vložen majetek státu nebo obce nebo která užívala nemovitý majetek alespoň jednoho z předešle jmenovaných subjektů. Cílem toho byla zřejmá snaha zákonodárce o posílení kontroly ve společnosti, ve které má majetkovou účast obec jako celek územní samosprávy nebo stát. Projevila se tak ochranná funkce ve vztahu k majetku státu nebo obce. Zakladatel obecně prospěšné společnosti si mohl v zakladatelském dokumentu vyhradit právo k zřízení tohoto kontrolního orgánu. Po provedené novele ZOPS je dozorčí rada bezvýjimečně povinně zřizovaným orgánem společnosti.⁷⁰ Přejížděná ustanovení novely ZOPS však nedávají jasné vodítko pro lhůtu, ve které by měla být dozorčí rada obecně prospěšné společnosti zřízena v případě, že podle původní právní úpravy jí tento orgán chyběl. Přejížděná ustanovení novely ZOPS stanoví lhůtu ve vztahu k řediteli společnosti, k úpravám statutu obecně prospěšné společnosti a pro uvedení do souladu zakladatelskou listinu. Zákonodárce tak zřejmě opomněl stanovit obecně prospěšné společnosti, postrádající do nabytí účinnosti novely ZOPS dozorčí radu, resp. zakladateli společnosti lhůtu pro zřízení obligatorní dozorčí rady. Z výše uvedeného vyplývá, že zakladatel společnosti je povinen takto učinit neprodleně po nabytí účinnosti novely ZOPS, tj. k 1. lednu 2011.

Dále přinesla novela ZOPS změnu týkající se dozorčí rady, resp. v postavení jejich členů ve smyslu zvýšení odpovědnosti za jejich jednání. Ustanovení § 15 odst. 4 ZOPS stanoví, že ve věcech způsobu ustanovení dozorčí rady a členství v dozorčí radě platí obdobně ustanovení o radě správní. Z dikce tohoto ustanovení bez dalšího vyplývá zvýšení míry odpovědnosti v návaznosti na ustanovení § 10 odst. 5 ZOPS. Vše, co se týká odpovědnostních vztahů ředitele obecně prospěšné společnosti jako jejího statutárního orgánu, členů správní rady jako orgánu nejvyššího tak beze zbytku platí i pro členy dozorčí rady. Zjednodušeně řečeno členové dozorčí rady jsou povinni jednat s péčí řádného hospodáře. K pojmu péče řádného hospodáře srov. výklad v kapitole 5.2.3 této diplomové práce.

---

⁷⁰ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 63.

5.4.3 Vznik a zánik členství v dozorčí radě

Dozorčí rada obecně prospěšné společnosti je nejméně tříčlenná. Omezení vyplývající z původního znění ZOPS na nejvýše přípustný počet členů dozorčí rady na sedm, byl provedenou novelou ZOPS odstraněn. Shodně s úpravou správní rady však nově zákonodárce uvádí, že počet jejích členů musí být dělitelný třemi. Ostatně i u dozorčí rady se uplatní stejný způsob volby jejího předsedy, který svolává a řídí jednání dozorčí rady tak, jak je tomu u správní rady obecně prospěšné společnosti. Zákonodárce tak přistoupil k úpravě členství v dozorčí radě obecně prospěšné společnosti stejným způsobem jako je tomu u nejvyššího orgánu společnosti. Umocněn je tento přístup ustanovením § 15 odst. 4 ZOPS, který stanoví že v případě, že nestanoví-li ZOPS jinak, platí pro způsob ustanovení a členství v dozorčí radě obdobně ustanovení o správní radě. Vzhledem k výše uvedenému odkazují k ustanovení a členství v dozorčí radě na kapitolu týkající se této problematiky u rady správní. Členy dozorčí rady jmenuje zakladatel společnosti, nestanoví-li zakládací listina jinak.

5.4.4 Působnost dozorčí rady

Dozorčí rada je ze své povahy kontrolním orgánem obecně prospěšné společnosti. Podle ZOPS mají členové dozorčí rady právo účastnit se jednání správní rady. V případě, že o to požádají, musí jim být uděleno slovo. Tímto oprávněním se zaručuje úzká vazba mezi dozorčí radou a radou správní za účelem zajištění dostatečného přísunu informací k jejím členům. Z povahy dozorčí rady plyne, že jen dostatečně informovaná dozorčí rada může zajistit prostřednictvím svých oprávnění účinnou kontrolu nad obecně prospěšnou společností. Přísun informací projednávaných na zasedání správní rady tak bude významným zdrojem pro následnou možnost jednání dozorčí rady v rámci své působnosti.

Tak dozorčí rada přezkoumává řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu obecně prospěšné společnosti, nejméně jedenkrát ročně podává zprávu řediteli a správní radě o výsledcích své kontrolní činnosti a dohlíží na to, zda obecně prospěšná společnost vyvíjí činnost v souladu se zákony a zakládací listinou obecně prospěšné společnosti. Projevem charakteru dozorčí rady je též oprávnění k nahlížení do účetních knih a jiných dokladů a kontrolování tam obsažených údajů. Soubor těchto povinností má v sobě jednotící prvek spočívající v aspektu její činnosti jako obligatorně

zřizovaného dozorujícího orgánu společnosti. V kontextu souboru oprávnění dozorčí rady se jeví jako významné oprávnění ke svolání mimořádného jednání správní rady, jestliže to vyžadují zájmy obecně prospěšné společnosti. Dikce ustanovení § 16 odst. 2 písm. b) věty poslední ZOPS tak jazykovým výkladem dává široké oprávnění dozorčí radě ke svolání mimořádné schůze. ZOPS ve svých ustanoveních nepodává výklad pojmu zájem obecně prospěšné společnosti. Ve vztahu k již výše naznačenému posunu odpovědnosti členů dozorčí rady tak po provedené novele ZOPS nabývá toto oprávnění ve spojení s možným výkladem pojmu zájem obecně prospěšné společnosti na významu.

Povinností dozorčí rady ve vztahu k řediteli společnosti a správní radě spočívá v upozornění těchto orgánů na porušení zákonů, ustanovení zakladací listiny nebo statutu, na nehospodárné postupy nebo na další případné nedostatky v činnosti obecně prospěšné společnosti. I když to ZOPS výslovně nestanoví, je třeba, aby se takové upozornění stalo bezprostředně po zjištění nedostatků.⁷¹ V souvislosti s touto povinností je oprávněna dozorčí rada určit těmto orgánům, dle jejich působnosti lhůtu ke zjednání nápravy. Konstrukce ohlašovací povinnosti dozorčí rady vůči orgánům společnosti je završena za situace, kdy po marném uplynutí stanovené lhůty k nápravě nedojde ke zhojení vytýkaných vad. V daném případě je pak dozorčí rada povinna informovat o zjištěných nedostacích zakladatele obecně prospěšné společnosti.

5.4.5 Shrnutí

Dozorčí rada obecně prospěšné společnosti je nově po provedené novele ZOPS pojímána jako její obligatorně zřizovaný orgán, jehož funkcí je zejména kontrolní činnost nad ostatními orgány společnosti a její vlastní činností. Provedená novela ZOPS však nepřinesla výraznější změny v působnosti dozorčí rady. Zůstalo jen u změn, které fakticky vyplývaly z nové koncepce postavení ostatních orgánů společnosti. Můžeme na závěr pojednání o dozorčí radě uzavřít, že nejvýznamnější změnou oproti původnímu znění ZOPS je povinné zřízení dozorčí rady jako kontrolního orgánu obecně prospěšné společnosti spolu se zvýšením odpovědnosti jejích členů. Z praktického dopadu novely je zapotřebí ještě jednou zmínit zákonodárcovo opomenutí, oproti ostatním změnám provedeným novelou ZOPS, kdy nedal zakladateli obecně prospěšné společnosti lhůtu

---

⁷¹ PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 2.díl. In *Právo a podnikání* č. 3/1997, s. 2.

ke zřízení dozorčí rady tak, jak to učinil u ostatních orgánů. Na závěr dodávám, že výše uvedené změny týkající se dozorčí rady považuji co do jejich logického základu za přínosné. Zvýšení odpovědnosti s povinným ustanovením dozorčí rady přispěje ke zvýšení transparentnosti obecně prospěšné společnosti ve vztahu k třetím osobám. Snad jedinou otázkou zůstává, zda neziskový sektor najde dostatečné množství kvalifikovaných osob pro zastávání funkce člena dozorčí rady. To, že novela ZOPS odstranila zákaz odměňování členů správních a dozorčích rad obecně prospěšných společností snad rozšíří prostor pro nalezení vhodných kandidátů pro zastávání těchto funkcí. Obávám se, že při původní dikci zákona týkající se zákazu odměňování členů orgánů obecně prospěšných společností, by se výše uvedená vůle zákonodárce ve vztahu ke zvýšení odpovědnosti členů orgánů mohla stát pro nejednu obecně prospěšnou společnost stavem blízcím se klinické smrti. Otevření možnosti k odměňování členů dozorčí rady za výkon jejich funkce by mělo ve svém důsledku vést k řádnému plnění jim zákonem uložených povinností. Zavedení možnosti odměňování spolu se zvýšením odpovědnosti členů orgánů obecně prospěšné společnosti má za cíl odstranění liknavosti v přístupu k plnění úkolů a povinností vyplývajících ze zákona nebo ze zakladatelské listiny, a je jednou z nutných podmínek pro fungování obecně prospěšné společnosti resp. pro fungování právnických osob vůbec.

6 Činnosti a hospodaření obecně prospěšné společnosti

6.1 Činnosti obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšná společnost je předem předurčena k činnostem, které jsou obsaženy v jejím vlastním názvu. Tak jak bylo již ve výše uvedeném textu zmíněno, můžeme pokládat činnosti a hospodaření obecně prospěšných společností za jeden, resp. dva z jejích vlastních definičních znaků. S ohledem na skutečnost, že obecně prospěšná společnost je svým způsobem ojedinělou právnickou osobou svého druhu, bude následující pasáž věnována právě oněm odlišnostem, které se týkají provádění činnosti a způsobu hospodaření obecně prospěšné společnosti. Oba dva pojmy spolu bezprostředně souvisí, proto je přistoupeno ke spojení obou těchto fenoménů do jedné společné kapitoly.

Obecně prospěšná společnost je založena za určitým obecně prospěšným cílem. Co je obecně prospěšnou činností ZOPS výslovně neuvádí. Důvodová zpráva k návrhu původního znění ZOPS považovala obecnou prospěšnost za pojem obtížně definovatelný a jeho obsah za flexibilní. Spojovala jej především s principem rovných, předem zveřejněných podmínek k přístupu k poskytovaným službám pro všechny zájemce.⁷² Analogií k zákonné úpravě nadací a nadačních fondů můžeme dovodit, že za obecně prospěšnou činnost bude považováno takové jednání, které ve svém důsledku povede k ochraně a rozvoji hodnot obecně přijímaných celou společností. Konkrétní vyjádření a taxativní výčet těchto činností v ZOPS nepovažují za vhodný s ohledem na různorodost činností ve prospěch veřejného blaha. Zdá se, že demonstrativní výčet cílů (uvedených v ZoN), které český právní řád považuje za obecně prospěšné, je rozumným východiskem pro nalezení odpovědi na otázku, co je těmito cíli. Ovšem jeho vlastní systematické zařazení do ZoN nepovažují za vhodné. Komplikace spojené s výkladem tohoto pojmu spatřují zejména pro širší neprávnickou obec, kdy je tato právní úprava pro ní nepřehledná a zavádějící. Řešením těchto obtíží při nejednoznačném vymezení pojmosloví vztahujícím se k obecné, resp. k veřejné prospěšnosti je pro futuro řešena v nově navrhovaném soukromoprávním kodexu. Lze uzavřít, že základem je nepochybně poskytování obecně prospěšných služeb. Přitom pro určení, které obecně prospěšné služby může společnost poskytovat, je určující zakladatelský dokument, ve kterém musí být vymezen jejich druh.⁷³

Obecně prospěšná společnost může být podnikatelem. Tato premisa vychází z dikce ustanovení § 17 odst. 1 ZOPS. Výslovně zákon dovoluje obecně prospěšné společnosti doplňkovou činnost za podmínky, že tím bude dosaženo účelnějšího využití prostředků společnosti a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. Ve svém důsledku umožňuje výše uvedené ustanovení podnikání obecně prospěšné společnosti za splnění velmi vágně deklarovaných podmínek. Účelnější využití prostředků lze za pomoci ekonomických ukazatelů jednoznačně přijmout za dostačující. Obtíže však budou vznikat s naplněním podmínky zákazu ohrožení kvality, rozsahu a dostupnosti těchto služeb. Otázkou zůstává, zda dikci ustanovení § 17 odst. 1 ZOPS v této části je nutné považovat za premisu

---

⁷² Sněmovní tisk 1791. Důvodová zpráva k zákonu č. 248/1995 Sb., Zvláštní část. Zdroj dostupný z <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t179100.htm>. (citováno dne 9. června 2011).

⁷³ PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 2.díl. In *Právo a podnikání* č. 3/1997, s. 4.

nepřekročitelnou nebo zda je možné s ohledem na proměnou v čase uvažovat o prozatímním, krátkodobém, částečném nebo individuálním omezení poskytování těchto základních služeb. V praxi může být obtížné posouzení, zda je aktivita obecně prospěšné společnosti v daném případě stále v souladu s poskytovanými obecně prospěšnými činnostmi.⁷⁴ Účelem tohoto ustanovení je zajištění toho, aby v první řadě vyvíjela činnosti, které budou svých charakterem odpovídat jejímu poslání.

Obecně prospěšná společnost není oprávněna k účasti na podnikání jiných právnických osob. Riziko spojené se zákonným ručením za závazky podnikatele, zejména za situace postavení obecně prospěšné společnosti jako společníka neomezeně ručícího, odporuje svojí povahou charakteru této právnické osoby. Je však s podivem, že nebyl novelou ZOPS odstraněn zákaz k nabývání cenných papírů, zejména akcií například formou darů. Ve srovnání s právní úpravou nadací a nadačních fondů je zřejmé, že zákonodárce sice přinesl ve srovnání s původní právní úpravou ZOPS uvolnění ve vztahu k možnosti žádat dotace z veřejných zdrojů, na druhé straně ale neumožnil srovnatelným způsobem obecně prospěšné společnosti rozmnožovat majetek způsobem a prostředky institutů občanského nebo obchodního práva. V této situaci nedochází k propojení promítnuté obavy o povinnost plnit závazky z titulu ručení, jelikož akcionáři za dluhy akciové společnosti neručí vůbec.⁷⁵

6.2 Hospodaření obecně prospěšné společnosti

Hlavním druhem příjmů obecně prospěšné společnosti jsou příjmy z poskytovaných obecně prospěšných služeb.⁷⁶ Původní znění ZOPS upravovalo ve svém ustanovení § 17 odst. 3 zásadu povinnosti převést veškerý zisk po zdanění do tzv. rezervního fondu. Účelem této konstrukce nakládání se ziskem obecně prospěšné společnosti bylo preventivní předcházení možných budoucích ztrát vzniklých při poskytování obecně prospěšných služeb, kdy tak rezervní fond, resp. prostředky na něm uložené měly krýt ztrátu v období následujícím. Plnil tak funkci ochranného mechanismu pro trvalé a nepřerušované poskytování obecně prospěšných služeb s ohledem na faktický stav financování soukromého neziskového sektoru v souladu

---

⁷⁴ DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 66.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 66.

⁷⁶ HORZINKOVÁ, E. Nová právní úprava obecně prospěšných společností. In *Právní praxe v podnikání* č. 4/1996, s. 10.

s právními předpisy. Významným činitelem v oblasti tzv. fundraisingu neziskového sektoru je nálada soukromých subjektů k poskytování finančních částek, jiných materiálních nebo nemateriálních hodnot ve prospěch činností obecně či veřejně prospěšných. Plně se tento prvek projevil v souvislosti se světovou finanční krizí z přelomu let 2008 a 2009, jejíž důsledky jsou i v přítomnosti nadále patrné. Větší počet nestátních neziskových subjektů v České republice se v posledních dvou letech potýkal v pravdě s existenčními problémy, kdy tyto subjekty byly nuceny ve značném rozsahu rušit své již rozpracované projekty. Novela ZOPS odstranila povinnost k ukládání dosaženého zisku do rezervního fondu obecně prospěšné společnosti. Výše naznačený ochranný mechanismus byl pro obecně prospěšnou společnost demotivující. Okamžité použití finančních prostředků pro zajištění obecně prospěšných služeb tak dostalo přednost před konstrukcí rezervního fondu. Domnívám se, že v tomto ohledu provedená novela zareagovala na obtíže obecně prospěšných společností vhodným způsobem.

Provedená novela ZOPS zrušila celé ustanovení § 18. Předmětem tohoto ustanovení byly podmínky za jakých může obecně prospěšná společnost získávat finanční prostředky z veřejných zdrojů a podmínky kontroly využití těchto prostředků od orgánů, které tyto prostředky poskytly. Do popředí se dostávaly dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu územních samosprávných celků nebo státních fondů. Nepochopení zákonodárce pro nutnost vícezdrojového financování soukromého neziskového sektoru vedlo k omezení získání finančních prostředků prostřednictvím výše uvedených dotací. Kamenem úrazu se stalo znění ustanovení § 18 odst. 2 ZOPS, když možnost získat dotaci byla spojena s nutností žádat o tento druh podpory na jednu konkrétní činnost pouze z jednoho z výše uvedených zdrojů. Způsob omezení k získání finančních prostředků tímto způsobem nemělo a nemá logickou oporu. Obecně prospěšné společnosti, které poskytují často široké spektrum služeb, naopak potřebují mít možnost žádat o dotace na více příslušných místech veřejných rozpočtů.⁷⁷

6.3 Shrnutí

Novela ZOPS dospěla ve vztahu k činnostem a hospodaření obecně prospěšné společnosti ke zjednodušení právní úpravy. Výsledkem toho by měl být efektivnější

---

⁷⁷ Sněmovní tisk 889/0. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 231/2010 Sb.. Zvláštní část. Zdroj dostupný z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=889&CT1=0>. (citováno dne 10. června 2011).

způsob financování těchto právnických osob prostřednictvím dotací z veřejných rozpočtů. Pojem veřejné prospěšnosti zůstal i po provedené novele ZOPS nadále pojmem obtížně definovatelným. Nadále se tak zraky širší veřejnosti budou upírat k připravovanému znění nového OZ, kde zákonodárce přinese jistější pohled na chápání tohoto v praxi hojně užívaného sousloví.

7 Obecně prospěšná společnost a nový občanský zákoník

7.1 K nové právní úpravě

7.1.1 Krátký exkurz k historickým kořenům

Současný základní pramen zdejšího soukromého práva je již několik let soustavně podrobován kritice z řad teorie a aplikační praxe, a to hned z několika důvodů. Zejména je mu vytýkán odklon od tradičního pojetí soukromoprávních institutů občanského práva. Je jistě dobré na tomto místě připomenout, že tak bylo učiněno v době, kdy vedoucí úlohu ve státě při chápání práva představovala socialistická koncepce, která byla inspirována sovětskými modely té doby. Došlo tak místy až k nepochopitelnému odklonu od historicky podmíněných střeoevropských standardů. Příkladem budiž vyjmutí materie rodinného práva a jeho vlastní úprava v novém právním předpise, dále odlišné pojetí vlastnického práva a dalších věcných práv s ním spojených. Právní úprava soukromoprávních vztahů tendovala k co možná nejširšímu omezení autonomie vůle jeho subjektů za účelem zvýšení vlivu státu v oblastech, které vždy patřily do výsostné sféry soukromých subjektů práva. Celá etapa přeměny soukromoprávní povahy tehdy platného práva směřovala ve svém důsledku k omezení svobody jednotlivce, k omezení až odstranění klasických právních institutů a k trvalému nastolení socialistické koncepce práva. Ideologický základ tohoto řešení představovalo popření dualismu práva soukromého a veřejného a jeho nahrazení konceptem jednotného socialistického práva pojatého veřejnoprávně (administrativně).⁷⁸ Po změně společenských poměrů v roce 1989 došlo v platné právní úpravě k rychlému přijetí novely č. 509/1991 Sb., která reagovala na nemožnost udržení staré, výše uvedené, koncepce soukromého práva. Tato novelizace soukromoprávního kodexu byla považována i přes svůj vcelku široký rozsah ve své době pouze za jakési přechodné

---

⁷⁸ ELIÁŠ, K. Charakteristika návrhu nového občanského zákoníku. In ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 29.

období. Je paradoxní, že tato úprava se stala na dalších dvacet let nedílnou součástí českého právního řádu.

7.1.2 Inspirační zdroje nového návrhu občanského zákoníku

I přes skutečnost, že v průběhu devadesátých let došlo k několika pokusům o nový návrh občanského zákoníku jako základního kamene soukromoprávních vztahů, žádný z těchto pokusů nedostal dostatek prostoru pro jeho vlastní inkorporaci do našeho právního řádu. Počátky prací k návrhu nového občanskoprávního kodexu, jak ho známe v současné podobě, byly zahájeny na základě politického zadání v roce 2001. Součástí politického zadání byl pokyn čerpat pokud možno co nejvíce z vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937, který byl kdysi připravován téměř 20 let. Ten šel cestou mírné revize ABGB z roku 1811, když však současně reagoval na nové směry v právu a inspiroval se též jinými civilními kodexy, zejména BGB, ZGB a Code civil. Jestliže se po deseti letech prací dostáváme v současné době k finální fázi vlastního přijetí nového občanského zákoníku, je zřejmé, že příprava normy, která se dotýká každého občana každodenně ve všech jeho sférách, je činností vskutku nesnadnou a obtížnou. Dnes, stejně jako předchůdci v meziválečných letech, současní kodifikátoři také hledají inspiraci pro nový kodex v různých zemích napříč celým světem. Příkladem budiž nové občanské zákoníky Quebecku, Ruska, Nizozemí a dalších států. Stálým inspiračním zdrojem je nadále již výše zmiňovaný Všeobecný občanský zákoník rakouský. Vliv tohoto kodexu v českých zemích je historicky podmíněn platností jeho některých ustanovení až do období tzv. právnícké dvouletky, kterou byl tento jeho vliv natrvalo přerušeno. Příkladem této sounáležitosti ABGB k českým zemím budiž jeho ustanovení § 1151 a násl. o smlouvě námezdní, která přečkala všechny politické a společenské změny v celé první polovině dvacátého století.

7.2 K právníckým osobám v návrhu nového občanského zákoníku

Právnícké osoby jsou odedávna bodem, kde se střetávají velké právní teorie o jejich vlastní povaze a chápání těchto entit. Jak již bylo zmíněno v první kapitole této diplomové práce, současný stav právní teorie a praxe tenduje k chápání právníckých osob ve smyslu teorie fikční. Protagonistou této pozitivistické teorie byl Friedrich Carl von Savigny. Velmi zjednodušujícím způsobem řečeno, předmětem této konstrukce

v pojetí právnických osob je představa, že právnická osoba je takový organizační útvar, o němž to stanoví právní předpis, který má sílu zákona. Opačnou teorií ve vztahu k pojetí právnických osob představuje teorie reálné svazové osobnosti, která vychází z představy, že právnické osoby reálně existují. Protagonistou této teorie byl Otto von Gierke. Vedoucí kolektivu kodifikátorů nového občanského zákoníku prof. Eliáš přiznal ve svém referátu u příležitosti diskusního fóra o rekodifikaci občanského práva konaném na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 30. března 2007, že byl veden myšlenkou ponechat pojetí právnických osob v souladu s dosud uplatňovanou teorií fikce.⁷⁹ To i přesto, že prvorepubliková teorie zastávala názor opírající se o teorii reálných svazových osobností. Názor shodný s prvorepublikovým pojetím právnických osob vyslovil v replice na referát prof. Eliáše i prof. Zoulík. Tak hodnotí, že teorie fikce je dle jeho přesvědčení již dávno překonána.⁸⁰ Cílem této práce není podat vyčerpávající pohled na možné teoretické pojmání právnických osob, to ani s ohledem na rozsah práce nelze. Považoval jsem však za vhodné uvést alespoň krátký exkurz k této problematice, na němž jsem chtěl demonstrovat, že chápání pojetí právnických osob je nestálé, měnící se v čase a má na různých stranách různý počet stoupenců. Jak je již běžné, nelze ani o jedné teorii říci, že je teorií výsostnou. Obě výše zmíněné, v současné době převládající teorie, mají své přednosti tak své nevýhody.

Vycházíme-li při hodnocení právnických osob v novém návrhu občanského zákoníku, musíme logicky porovnat úpravu původní, stále ještě platnou, s nově navrhovaným zněním. Platný OZ je ve svých partiích, které se týkají právnických osob poměrně skoupý. Novelizované znění OZ po roce 1989 rozšířilo tuto materii s ohledem na změnu společenských a ekonomických poměrů. I přes tento posun je však nadále úprava právnických osob v soukromoprávním kodexu poměrně holá. Důvodem pro tento stav je i stávající znění ObchZ, který v četných svých ustanoveních upravuje různé druhy právnických osob spolu s formálními procesními postupy při jejich vzniku, zániku a likvidaci. Tato dichotomie ve vztahu k právnickým osobám je ve svém důsledku nežádoucí. Zdvojování právních úprav za situace, kdy obecný kodex soukromého práva má subsidiární povahu před lex specialis ObchZ a dalšími právními

---

⁷⁹ ELIÁŠ, K. Právnické osoby. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 299.

⁸⁰ ZOULÍK, F. Obecné úvahy nad koncepcí právnických osob v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 304.

předpisy týkajícími se právnických osob, je nežádoucí. Při přípravě nového občanského zákoníku byla dlouho diskutována okolnost jakým způsobem právnické osoby začlenit do nového kodexu. Návrh došel ve svém znění k poměrně široké úpravě právnických osob, kdy počet ustanovení, týkajících se této materie, se ustálil na počtu 277 paragrafů. Může se na první pohled zdát, že materie týkající se právnických osob je oproti stávajícímu znění až předimenzovaná. Budiž však připomenuto, že charakteristickým rysem nového návrhu občanského zákoníku je skutečnost, že každý z paragrafů je dále členěn maximálně na další dva až tři odstavce. V tomto směru dochází k minimalizaci objemu zákonného textu v jednom paragrafu a ve svém důsledku tento návrh vede k jeho větší přehlednosti a jasnosti oproti textu současnému. Cílem této poměrně široké úpravy právnických osob je zamezení výskytu zvláštních úprav, týkajících se jednotlivých zvláštních úprav právnických osob.⁸¹

7.2.1 Právní úprava ústavu v návrhu nového občanského zákoníku

Nový návrh občanského zákoníku upravuje postavení právnických osob v díle třetím. Systematicky je členěn do čtyř oddílů pojednávajících o základních ustanoveních, korporacích, nadacích a nadačních fondech a na závěr o ústavech. Pro účely této diplomové práce budeme soustředit v následujícím textu pozornost na partii, týkající se návrhu úpravy ústavů. Bipartice právnických osob korporativního a fondového typu rozmnožila moderní doba o některé další útvary. Navrhovaná úprava chápe korporace a fundace jen jako hlavní, nikoliv však jediné subtypy kategorie právnických osob. Vedle nich mají od konce 19. stol. v soukromém právu zvláštní místo také ústavy.⁸² Ty jsou definovány v ustanovení § 395 návrhu nového OZ jako právnické osoby, které jsou ustaveny za účelem provozování činností užitečných společensky nebo hospodářsky s využitím svých osobních a majetkových složek. Došlo tedy ke sjednocení teoretického vymezení ústavů s navrhovanou úpravou (srov. výše kap. 3.1). Svojí povahou tak stojí ústav na pomezí korporace a nadace, kdy definiční znaky obou ostatních právnických osob se promítají do právní úpravy ústavů.

Ústav je právnickou osobou ustavenou za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Návrh

---

⁸¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku. s. 647. Zdroj dostupný z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>. (citováno dne 12. června 2011).

⁸² Ibidem, s. 679-680. (citováno dne 12. června 2011).

setrvává na pojetí, kdy výslovně nedefinuje pojem činností užitečných společensky nebo hospodářsky. Spojuje je s podmínkou, že výsledky této činnosti musí být každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených. Tedy shodně s první důvodovou zprávou k ZOPS z roku 1996. Návrh počítá dále s nutností použití zisku ústavu pouze k podpoře činností, pro které byl ústav založen s výjimkou jeho nákladů na vlastní správu. Tato podmínka je v souladu s obecným teoretickým vymezením definičních znaků subjektů neziskového sektoru. Obdobně s provedenou novelou ZOPS je v návrhu nového občanského zákoníku zpracována problematika vedlejší doplňkové činnosti ústavů, kdy je ústavům dovoleno vyvíjet tuto doplňkovou činnost za podmínky, že takový provoz nesmí být na újmu jakosti, rozsahu a dostupnosti hlavní činnosti ústavu. Název ústavu musí obsahovat slova zapsaný ústav nebo postačí zkratka „z. ú.“. Pojem ústavu je právní vědě známý již od 19. století. Pod tímto pojmem se rozuměl soukromý nebo veřejný ústav sledující určitý účel, jako nadání, vědecký, kulturní, vzdělávací, výchovný, humanitní, hospodářský aj..⁸³ Výraz ústav prošel ve své historii určitým vývojem. Lze říci, že ve společnosti je v současné době zakonzervována představa pojmu ústav zejména s historickou reminiscencí se slovním spojením ústav pro choromyslné.⁸⁴ Již citovaný Masarykův slovník naučný hovoří ve vztahu k alternativě k pojmu ústav o pojmu institut.⁸⁵ Odpověď na otázku zda zákonodárce přistoupil vhodným způsobem k označení právnické osoby, která vyvíjí veřejně prospěšné činnosti, pojmem ústav, nám dá až budoucí aplikační praxe.

Ústav se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. Zde došlo k rozšíření možného způsobu založení oproti stávajícímu znění ZOPS. Inspiraci našel návrh zákona zjevně u současné právní úpravy nadace nebo nadačního fondu v ZoN. Domnívám se, že rozšíření o tento druh způsobu povede ve svém důsledku k odstranění nelogických výjimek pro tu či onu právnickou osobu. Ponechána je v návrhu nového občanského zákoníku, s přihlédnutím k teorii fikce, dvoufázovost při založení a vzniku právnických osob. Tak ústav vzniká až zápisem do veřejného rejstříku.

---

⁸³ MASARYKŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VII. Nákladem „Československého kompasu“, Tiskařské a vydav. akc. spol. v Praze, 1933, s. 501.

⁸⁴ ŠEDIVÝ, M. *Připomínky k návrhu Občanského zákoníku*. 2008. Zdroj dostupný z <http://neziskovky.cz/cz/neziskovky-cz/co-delame/aktuality/3797.html>. (citováno dne 7. června 2011).

⁸⁵ MASARYKŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VII. Nákladem „Československého kompasu“, Tiskařské a vydav. akc. spol. v Praze, 1933, s. 501.

U právní úpravy postavení orgánů ústavu, dospěl návrh nového občanského zákoníku ke dvěma jeho obligatorně ustanovovaným orgánům. Shodně s novelou ZOPS konstruuje nový návrh občanského zákoníku jako monokratický statutární orgán ředitele společnosti a dále ponechává jako nejvyšší orgán ústavu kolektivní správní radu. Dozorčí rada jako kontrolní orgán ústavu je v návrhu nového občanského zákoníku definována jako orgán fakultativně zřizovaný. Ve srovnání s novelou ZOPS, která naopak dozorčí radu ustanovuje jako orgán bez výjimky obligatorní, dochází v návrhu nového občanského zákoníku k rozvolnění této povinnosti. Jestliže má být právní úprava ústavů v novém občanském zákoníku následovníkem ZOPS, je možno účel novely ZOPS, který zřizuje povinně u každé obecně prospěšné společnosti dozorčí radu považovat za jistý anachronismus.

Vládní návrh nového občanského zákoníku upravuje ve svých ustanoveních také statut ústavu a jeho výroční zprávu. Statut ústavu se navrhuje jako fakultativně vydávaný dokument o jehož vydání, je-li to účelné rozhoduje správní rada nebo je-li tato podmínka zanesena v zakladatelském právním jednání. Tak statut upraví podrobněji vnitřní organizaci ústavu a podrobnosti jeho činnosti. Právní úprava výroční zprávy ústavu odkazuje o obsahových podrobnostech na právní předpis upravující účetnictví a hovoří o zanesení do výroční zprávy dalších významnějších údajů o činnosti a hospodaření ústavu. O tom, co je významnějším údajem však návrh nového občanského zákoníku mlčí. V případě, že ústav dlouhodobě nenaplnuje svůj účel, zruší jej soud na návrh osoby, která osvědčí právní zájem. V ostatních věcech, které nejsou upraveny v oddíle, který se týká ústavů, použijí se obdobně ustanovení týkající se nadací. Nepoužijí se však ustanovení o nadační jistině a nadačním kapitálu.

Vládní návrh nového občanského zákoníku počítá nově s vymezením pojmu veřejná prospěšnost. Při přípravě znění návrhu nového občanského zákoníku byla kladena otázka, zda vůbec pojem veřejné prospěšnosti do soukromoprávního kodexu zařadit či nikoliv. V případě, že dospějeme k názoru, že se jedná o statusovou otázku, pak nepochybně tato problematika do občanskoprávního kodexu patří.⁸⁶ Sleduje-li právnická osoba dosažení obecného blaha jako veřejně prospěšný cíl vykonáváním veřejně prospěšné činnosti, včetně poskytování služeb, nebo poskytováním veřejně

---

⁸⁶ RONOVSÁ, K. Pojetí statusu veřejné prospěšnosti v návrhu nového občanského zákoníku. In *Sborník příspěvků z konference k připravované rekonstrukci občanského zákoníku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 115.

prospěšné podpory za předem určených a rovných podmínek s tím, že má v souladu se zakladatelským právním jednáním povinnost používat zisk po zdanění alespoň ze dvou třetin pro výkon veřejně prospěšné činnosti nebo poskytování veřejně prospěšné podpory, pro něž je ustavena, má právo nabýt status veřejné prospěšnosti. Z toho plyne, že status veřejné prospěšnosti není výlučně určen pro právnickou osobu ve formě ústavu, ale naopak je tento status otevřen i pro jiné právnické osoby za splnění zákonem stanovených podmínek. Status veřejné prospěšnosti bude dle návrhu zapisován do veřejného rejstříku. Příslušným k tomuto zápisu bude orgán veřejné moci.

Návrh nového občanského zákoníku počítá ve svých závěrečných a přechodných ustanoveních s pozbytím platnosti a účinnosti stávajícího ZOPS. Práva a povinnosti obecně prospěšných společností se i nadále budou řídit dosavadními právními předpisy. Návrh nového občanského zákoníku dává možnost obecně prospěšné společnosti změnit svoji právní formu na nadaci, nadační fond nebo ústav.

7.3 Shrnutí

Návrh nového občanského zákoníku vnáší přesnější a teoreticky pregnantnější vymezení právnických osob oproti platné právní úpravě. Zákonodárce se rozhodl jít cestou relativně široké právní úpravy, která zahrnuje ve své podstatě všechny základní aspekty pro vznik, zánik a fungování právnických osob. Vymezuje tak korporace, fundace a ústavy. U každé z těchto tří forem právnických osob přidává její definiční znaky a setkáváme se tak po dlouhých letech s teoreticky jasnou konstrukcí těchto druhů právnických osob. Cílem této úpravy je omezení výskytu zvláštních právních úprav, které by upravovaly otázky právnických osob odlišně od znění základního soukromoprávního kodexu. Je zřejmé, že každá právní úprava, o to více pokud je zcela nová, přinese do světa aplikační praxe určitou nervozitu a obavu. Avšak právě aplikační praxe spolu s judikaturou nejvyšších soudů bude muset vhodným způsobem reagovat na spory při výkladu partií nového občanského zákoníku. Představa vytvoření dokonalého právního předpisu je vzdálená možnostem světa na počátku třetího tisíciletí.

Naproti tomu je právní úprava ústavů v navrhovaném novém občanském zákoníku oproti stávajícímu znění ZOPS stručnější. Za pozitivní změny lze považovat ukotvení pojmu veřejné prospěšnosti v základních ustanoveních navrhovaného kodexu, které tak mohou dopadat i na jiné druhy právnických osob a možnost založit ústav pro

případ smrti. Odstranění povinnosti zřídit jako obligatorní orgán dozorčí radu se jeví ve světle novely ZOPS jako postup anachronický. Domnívám se, že i ústavu, dle navrhovaného znění nového občanského zákoníku, by slušela obligatorně zřizovaná dozorčí rada. S ohledem na pozbytí platnosti a účinnosti ZOPS v souvislosti s uvedením nového občanského zákoníku do právního řádu České republiky bude zajímavé sledovat, kolik stávajících obecně prospěšných společností využije možnost ke změně právní formy na ústav nebo nadaci či nadační fond. Jsem toho názoru, že tyto změny v právní formě obecně prospěšných společností budou zpočátku ojedinělé.

8 Exkurz k zahraničním právním úpravám

8.1 Úvod do problematiky

Vzhledem k tomu, že přijetí ZOPS provázela do jisté míry chaotičnost a živelnost, která se tak promítla do znění tohoto zákona, je nutné hned na úvod této kapitoly poznamenat, že nalezení shodné právnické osoby v evropských právních řádech, odpovídající plně naší právní úpravě obecně prospěšné společnosti, je nesnadné. Pokusíme se tak v této části diplomové práce o krátký exkurz zejména do právních řádů sousedících států s Českou republikou za účelem nalezení určitých shodných definičních znaků právnických osob neziskového sektoru obecně. Učiníme tak s vědomím, že i přes odlišný vývoj jednotlivých právních úprav ve středoevropském kontextu, můžeme základní charakteristiku tzv. neziskových osob nalézt v každém jednotlivém právním řádu. Je nasnadě, že první kroky povedou do právního řádu Slovenské republiky.

8.2 Právní úprava neziskového sektoru na Slovensku

Blízkost právní úpravy mezi českým a slovenským právním řádem je historicky podmíněna vzájemnou společnou minulostí. V právním řádu Slovenské republiky lze nalézt celkem čtyři typy právnických osob, které můžeme považovat za osoby neziskového práva, resp. právnické osoby z neziskového sektoru. Jsou jimi nadace, neinvestiční fond, nezisková organizace a občanské sdružení. Na Slovensku došlo v průběhu devadesátých let minulého století, obdobně jako v České republice, k přijetí zák. č. 213/1997 Zb., o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby (dále jen „ZoNO“), který definuje neziskovou organizaci jako právnickou osobu

založenou podle zákona, která poskytuje všeobecně prospěšné služby za předem určených a pro všechny uživatele stejných podmínek a jejíž zisk se nesmí použít ve prospěch zakladatelů, členů orgánů ani pro zaměstnance, ale v celém rozsahu se musí použít na zabezpečení všeobecně prospěšných služeb. Tento postulat je ve své podstatě shodný s právní úpravou ZOPS v České republice. ZoNO na rozdíl od ZOPS demonstrativně definuje, co je všeobecně prospěšnou službou. Za zmínku stojí skutečnost, že v původním znění ZoNO byl výčet všeobecně prospěšných služeb taxativní.⁸⁷ Tak v současné době považuje ZoNO tyto služby zejména :

- a) poskytování zdravotní péče,
- b) poskytování sociální pomoci a humanitární péče,
- c) tvorbu, rozvoj, ochranu, obnovu a prezentaci duchovních a kulturních hodnot,
- d) ochranu lidských práv a základních svobod
- e) vzdělávání, výchovu a rozvoj tělesné kultury,
- f) výzkum, vývoj, vědecko-technické služby a informační služby,
- g) tvorbu a ochranu životního prostředí a ochranu zdraví obyvatelstva,
- h) služby na podporu regionálního rozvoje a zaměstnanosti
- i) zabezpečení bydlení, správy, údržby a obnovy bytového fondu

Na závěr lze doplnit, že příslušným k registraci této právnické osoby je podle platné slovenské právní úpravy krajský úřad. Česká právní úprava vzniku obecně prospěšné společnosti naopak setrvala na zápisu do rejstříku, který vede k tomu příslušný krajský soud.

Právní úprava občanského sdružení je shodná s úpravou této právnické osoby v České republice. Je to dáno tím, že jej upravuje shodný právní předpis zákon č. 83/1990 Zb., o sdružování občanů, který byl přijat ještě v době, kdy oba dva státy tvořily jeden celek. Z toho plyne, že lze považovat slovenskou právní úpravu spolků,

---

⁸⁷ HUDCOVÁ, Z. *Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2007, s. 18.

společností, hnutí, klubů a jiných občanských sdružení za obdobnou české právní úpravě jak co do obsahu hmotněprávního, tak procesněprávního. Registrujícím orgánem je shodně jako v české právní úpravě správní úřad, konkrétně Ministerstvo vnitra Slovenské republiky.

V červnu roku 1997 nabyl účinnosti zákon č. 147/1997 Zb., o neinvestičních fondech („ZoNF“). Dle této právní úpravy je neinvestiční fond neziskovou právnickou osobou, která sdružuje peněžní prostředky určené na plnění všeobecně prospěšného účelu anebo individuálně určené humanitní pomoci pro jednotlivce anebo skupinu osob, které se ocitly v ohrožení života anebo potřebují naléhavou pomoc při postižení živelnou pohromou.⁸⁸

Významnou úlohu při řešení otázky jaký subjekt lze obecně považovat za neziskový, představuje ve slovenské právní úpravě zák. č. 595/2003 Zb., o daních z příjmu („ZoDPř“). Spojuje jej tak s definicí, kdy jsou za tyto osoby považováni „daňovníci, ktorí nie sú založení nebo zriadení na podnikanie“.⁸⁹ Obdobný přístup zvolila česká právní úprava v ZoDP. Lze uzavřít, že právní úprava slovenského neziskového sektoru se v mnohém shoduje s českou právní úpravou tohoto odvětví. Stejně jako u nás je však dosud vedena jistou mírou nekonceptnosti a terminologické nejednotnosti. Rozdílně je ve slovenském pojetí koncipováno financování těchto právnických osob. V slovenské právní úpravě došlo na základě novely ZoDPř, s účinností od roku 2002 k rozšíření možnosti financování subjektů neziskového sektoru pomocí tzv. daňových asignací. Daňovou asignací můžeme charakterizovat jako zákonem zakotvené oprávnění subjektů daně samostatně rozhodnout o použití části zaplacené daně na osobité účely a její poukázání zákonem určenému okruhu příjemců, kteří takto asignovanou daň můžou použít na zákonem určené účely.⁹⁰

8.3 Právní úprava neziskového sektoru v Německu

Právní úprava neziskových organizací Spolkové republiky Německo (dále též „SRN“) je výlučně vázána na předpisy daňové. Právní předpisy SRN nespojují jednotlivé neziskové právnické osoby s jejich právní formou. Německý zákon o daních

⁸⁸ MAGUROVÁ, Z. Neziskový sektor a sociálne zabezpečenie. In *Pravny obzor* č. 4/1997, s. 439.

⁸⁹ ustanovení § 12 odst.2 zák. č. 595/2003 Zb., o dani z příjmov, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ PRIEVOZNÍKOVÁ, K., ŠTRKOLEC, M. Neziskové organizácie a daňové asignácie ako zdroj ich príjmov. In HUDCOVÁ, Z. *Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2007, s. 184.

z příjmu⁹¹ (dále jen „KStG“) ve spojení s daňovým řádem⁹² (dále jen „AO“) definuje pojem veřejné prospěšnosti a jeho aplikace slouží k odlišení daňově zvýhodněných subjektů od dalších způsobů zdaňování.⁹³ Osvobození od daní z příjmu tak náleží právnickým osobám, které slouží výhradně a bezprostředně obecně prospěšným, dobročinným a církevním účelům. I v právní úpravě německé zákonodárce přistoupil k demonstrativnímu výčtu veřejné prospěšnosti, kdy se jí rozumí zejména podpora vědy a výzkumu, výchovy a vzdělávání, umění a kultury, náboženství, ochrana památek, ochrana životního prostředí atd..

Kontinentální chápání právnických osob se v německé úpravě promítlo v rozlišování mezi organizace s členskou základnou (sdružení)⁹⁴ a organizace jejichž podstatou není členský substrát (nadace)⁹⁵. Právní úprava jak sdružení tak nadace je ponechána na německém občanském zákoníku („BGB“)⁹⁶. Německá právní úprava veřejné prospěšnosti je charakteristická tím, že není svázána s formou právnické osoby, nýbrž s její činností. Lze se tak setkat s právnickými osobami, jejichž právní forma je primárně vhodná k založení za účelem podnikání, ovšem v konkrétním případě bude i tato právnická osoba za splnění zákonem stanovených podmínek požívat výhody dané daňovými předpisy SRN. Veřejná prospěšnost je v SRN chápána jako čistě ekonomický problém.⁹⁷

I přes výše uvedené lze dojít k závěru, že určité druhy právnických osob se pro účely konání obecného blaha hodí více. Kvantitativně nejvýznamnějším druhem právnické osoby, která se svojí činností věnuje veřejně prospěšným cílům a splňuje současně podmínky pro daňové zvýhodnění dle daňových předpisů SRN, je nepochybně registrovaný spolek (eingetragener Verein). Registrovaný spolek je definován jako členská dobrovolná organizace založená na dobu určitou. Registrujícím orgánem těchto spolků jsou obvodní soudy. Na základě registrace vzniká sdružení právní subjektivita.

K právnickým osobám neziskového sektoru se tradičně zařazují nadace (Stiftung). Současné německé nadační právo je především záležitostí federální právní

---

⁹¹ Das Körperschaftsteuergesetz

⁹² Die Abgabenordnung

⁹³ HUDCOVÁ, Z. *Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2007, s. 20.

⁹⁴ Der Verein

⁹⁵ Die Stiftung

⁹⁶ Das Bürgerliches Gesetzbuch

⁹⁷ SCHMIDT, A. Z diskuse k otázce o obecné prospěšnosti. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 320.

úpravy, kde nalezneme základní definiční znaky těchto osob. Stejně jako v právní úpravě České republiky je nadace v německém právu definována na základě nadačního jmění. Jde o právnickou osobu jejíž podstatou je majetkový substrát. Jak bylo výše zmíněno, základní právní normou pro nadace je BGB. V roce 2002 vstoupil v účinnost zákon o modernizaci nadačního práva (Gesetz zur Modernisierung des Stiftungsrechts), jehož předmětem byla novelizace německého občanského zákoníku ve věcech dědické a darovací daně.⁹⁸

S ohledem na skutečnost, že německá právní úprava nespojuje pojem veřejné prospěšnosti s jednotlivými právními formami právnických osob, je nutné zmínit jako jeden ze subjektů tohoto odvětví také společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung). Tento druh právnické osoby je pro oblast neziskového sektoru vyhledávaným pro požadavek minimálního kapitálu a pro limitovaný veřejný dohled a je spojen zejména se sektorem zdravotnictví, kde je tento druh právnické osoby převládající u zdravotnických zařízeních v Německu.⁹⁹ Teoreticky zařazujeme německou společnost s ručením omezeným pod korporace, která je tak právnickou osobou členského typu a je upravena v předpisech práva obchodního.

8.4 Právní úprava neziskového sektoru v Rakousku

Rakouské zákonodárství rozeznává ve vztahu k neziskovému sektoru dva druhy právnických osob. Jedná se o nadaci a o sdružení. Prameny právní úpravy těchto osob však nejsou oproti německé právní úpravě zahrnuty v jednom předpise, ale jsou upraveny ve zvláštních zákonech. Tak pro nadace existuje dokonce úprava dvojí. Vzhledem k tomu, že rakouské právo rozlišuje mezi nadací veřejnoprávní a soukromoprávní, má každá z těchto osob svojí vlastní právní úpravu. Pro veřejnoprávní nadaci je pramenem zákon o federálních nadacích a fondech (Bundes-Stiftungs und Fondgesetz). Naproti tomu soukromoprávní nadace jsou upraveny v zákoně o soukromých nadacích (Das Privatstiftungsgesetz). Podle tohoto zákona je nadace právnickou osobou soukromého práva, kde majetkovou podstatu tvoří majetek věnovaný zakladatelem. Právě zakladatel soukromé nadace je oprávněn stanovit,

---

⁹⁸ HUDCOVÁ, Z. *Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 2007, s. 24.

⁹⁹ *Ibidem*, s. 23.

k jakým cílům bude majetek nadace využit. Tento druh nadace se zapisuje do rakouského registru firem. Registrací nadace vzniká a je od té doby nadána právní subjektivitou. Podmínkou pro zápis je povinnost nadace mít své sídlo v Rakousku. Stejně jako je tomu v české právní úpravě nadací i u rakouské úpravy je zákonem stanovena výše minimálního nadačního jmění. Ta je stanovena ve výši 70 000 Euro,¹⁰⁰ kterou tak můžeme označit za několikanásobně vyšší než je tomu u nadacích českých. Nadace se zakládá za života zakladatele nebo pro případ smrti. Zde je úprava shodná s českou.

Sdružení jako jedna z forem právnických osob našla svojí právní úpravu v zákoně o spolcích, který nabyl účinnosti 1. července 2002. Zákon definuje spolek jako dobrovolné sjednocení nejméně dvou osob, založené na delší dobu a organizované na základě stanov ke sledování určitých společných pomyslných cílů.

V rakouském právu lze nalézt právní úpravu veřejné či obecné prospěšnosti navázanou stejně jako je tomu v německé právní úpravě na předpisy daňové. Spolkový daňový řád (Die Bundesabgabenordnung) vymezuje účely, které jsou považovány za veřejně prospěšné.¹⁰¹ V případě splnění podmínek stanovených tímto zákonem, může daný subjekt uplatňovat pro sebe daňová zvýhodnění. Jedná se tak opět o otázku výsostně ekonomickou, která není navázána na právní formu jednotlivých právnických osob. Výčet činností v daňovém řádu je demonstrativní a jsou jimi zejména podpora umění a vědy, zdravotní péče, péče o děti, rodinu a mládež, školní vzdělávání, ochranu přírody atd.. Subjekt tak musí plnit funkci služby obecnému blahu společnosti.

---

¹⁰⁰ ustanovení §4 Privatstiftungsgesetz.

¹⁰¹ HUDCOVÁ, Z. Právní postavení a zdaňování neziskových organizací v České republice ve vybraných zemích Evropské unie. In HUDCOVÁ, Z. *Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2007, s. 11-12.

Závěr

Na základě poslední novely ZOPS došlo ke změnám v právním postavení obecně prospěšné společnosti, když však současně nebyla opuštěna myšlenka jejího primárního cíle, tj. poskytování obecně prospěšných služeb všem osobám za rovných a stejných podmínek, a to za účelem odlišným od podnikání, resp. nikoliv za účelem dosažení zisku. Dospěli jsme k závěru, že právní úprava obecné prospěšnosti je v českém právním řádu kusá a její obsah je třeba hodnotit s ohledem na několik právních předpisů současně. Za právní normy, které rozhodují o postavení právnických osob jako osob neziskového sektoru lze považovat normy daňového práva. Ostatně tento způsob rozlišování právnických osob neziskového sektoru od osob založených za účelem podnikání můžeme nalézt i v právních řádech sousedních států.

Cílem této práce bylo především osvětlení základních změn provedených výše uvedenou novelou, které se týkaly právního postavení orgánů obecně prospěšné společnosti. Tak lze uzavřít, že za nejpodstatnější je třeba považovat odklon od pojetí kolektivního statutárního orgánu obecně prospěšné společnosti k jejímu individualizovanému orgánu v podobě jejího ředitele. Všechny orgány obecně prospěšné společnosti (tj. ředitel, správní rada a dozorčí rada) jsou napříště orgány obligatorními. Došlo tak ke zpřísnění podmínek při řízení obecně prospěšné společnosti, kdy se tak kvantitativně zvýšil počet osob nutných k zajištění jejího vedení. Kvalitativní stránka této změny našla své vyjádření ve zvýšení odpovědnosti těchto osob. Tedy byla do právního postavení osob, vykonávajících funkci člena orgánu obecně prospěšné společnosti, vnesena zvýšená odpovědnost za jejich jednání. Tak bylo učiněno s inspirací nalezenou v ustanoveních obchodního zákoníku. Zvýšení odpovědnosti členů orgánů obecně prospěšné společnosti v duchu odpovědnosti *diligentia diligentiis patris familias* lze hodnotit jako krok správným směrem. Tato zvýšená odpovědnost dopadá též na nově konstruovaný individuální statutární orgán obecně prospěšné společnosti. Pouze za předpokladu zvýšení odpovědnosti členů orgánů, lze u právnických osob neziskového práva zajistit jejich reálné a úspěšné fungování. Rozumným se, ve světle provedené novely a ve spojitosti se zvýšením odpovědnosti osob podílejících se na vedení obecně prospěšné společnosti, zdá možnost odměňování členů těchto orgánů. Vysoce kvalifikovaní manažeři, kteří působí zejména ve společnostech kapitálových tak

mají na základě provedené novely ZOPS otevřené dveře do zajímavého světa neziskového práva a jeho organizací.

Vzhledem k tomu, že v současné době dochází k první fázi legislativního procesu při přijímání nového soukromoprávního kodexu, zabývala se tato práce i postavením subjektů neziskového sektoru de lege ferenda. V této souvislosti lze uzavřít, že chápání právnických osob setrvalo v návrhu nového občanského zákoníku na teorii fikční. Návrh nového občanského zákoníku počítá se třemi druhy právnických osob, když konkrétně jde o korporace, fundace a ústavy. Do oblasti neziskového práva, resp. za právnické osoby neziskového práva tak můžeme zařadit bezezbytku fundace a jako nástupce obecně prospěšné společnosti právnickou osobu ve formě ústavu. Právní úprava ústavu je v návrhu nového občanského zákoníku oproti stávajícímu znění ZOPS poměrně stručnější. V případech neupravených zákonem se pak bude postupovat dle úpravy dopadající na nadace a nadační fondy. Za přínos však lze jednoznačně označit legální vymezení pojmu veřejné prospěšnosti, kdy se s tímto nesnadným úkolem pokusil nový návrh vypořádat. Zda snaha kodifikátorů byla úspěšná se jistě brzy projeví na základě poznatků z aplikační praxe.

Cílem této diplomové práce nebylo, vzhledem k jejímu rozsahu, podání vyčerpávajícího výkladu, týkajícího se všech aspektů problematiky spojené s právnickou osobou ve formě obecně prospěšné společnosti. Skromným cílem bylo vysvětlení základních zásad a principů, na nichž spočívá oblast neziskového sektoru a pokus o shrnutí podstatných rysů novely ZOPS, která se tak stala jádrem této diplomové práce a nastínit možný budoucí vývoj ústavů v českém právním řádu i s ohledem na úpravu obdobných subjektů v zahraničí.

Na závěr lze uzavřít, že problematice právnických osob nevládního neziskového sektoru bude nutné i nadále věnovat značnou pozornost ve všech aspektech jejich činností. Domnívám se, že rozvoj a dostatečně propracovaná legislativa oblasti třetího sektoru je pro svobodnou demokratickou společnost nezbytnou nutností.

Seznam zkratek

ZOPS	zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů
novela ZOPS	zákon č. 231/2010 Sb.,
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZoDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZoSdr	zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
ZoN	zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů
ZoCNS	zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů
ZoZnT	zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ZoVZ	zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů
ZoNO	zákon č. 213/1997 Zb., o neziskových organizacích poskytujících všeobecně prospěšné služby, ve znění pozdějších předpisů
ZoNF	zákon č. 147/1997 Zb., o neinvestičních fondech, ve znění pozdějších předpisů
ZoDpř	zákon č. 593/2003 Zb., o dani z příjmov, ve znění pozdějších předpisů
ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, Všeobecný občanský zákoník rakouský
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch, Německý občanský zákoník
ZGB	Zivilgesetzbuch, Švýcarský občanský zákoník
KStG	Das Körperschaftsteuergesetz, zákon o dani z příjmu
AO	Die Abgabenordnung, daňový řád
SRN	Spolková republika Německo

Použitá literatura

I. Učebnice, komentáře a časopisecká literatura

- BÁRTA, J. Soumrak neziskových organizací v Čechách. In *Bulletin advokacie* č.2/1996
- BERAN, K. Veřejnoprávní korporace. In Dvořák, J. – Winterová, A. (eds.): *Poceta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI, a. s., 2005
- BERAN, K. Pojem veřejného ústavu. In *Právník* č. 9/2005
- BĚLINA, M. a kol. *Pracovní právo*. 4. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- DEVEROVÁ, L., PAJAS, P. a kol. *Průvodce neziskovým právem I*. Praha: ICN, o.p.s., 1996
- DĚDIČ, J. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 2417. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- DVOŘÁK, T. *Obecně prospěšná společnost*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010
- DVOŘÁK, T. Přeměny nadací a nadačních fondů, obecně prospěšných společností a spolků. In *Právní fórum* č.11/2009
- ELIÁŠ, K. Charakteristika návrhu nového občanského zákoníku. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2006
- ELIÁŠ, K. Právnícké osoby. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2007
- ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005
- FRINTA, O. *Právnícké osoby*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008
- GALÍČKOVÁ, A. Ještě k tzv. obecně prospěšné společnosti – dokončení. In *Obchodní právo* č.3/1996
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009

- HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- HEYROVSKÝ, L., SOMMER, O., VÁŽNÝ, J. *Dějiny a systém soukromého práva římského. Díl.1*. 7. vydání. Bratislava: Právnická fakulta University Komenského v Bratislavě, 1929
- HORZINKOVÁ, E. Nová právní úprava obecně prospěšných společností. In *Právní praxe v podnikání* č. 4/1996
- HUDCOVÁ, Z. Obecně prospěšná společnost. In *Právní rádce* č.2/2001
- HUDCOVÁ, Z. *Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 2007
- HUDCOVÁ, Z. a kol. *Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 2007
- HURDÍK J. – TELEČ, I. *Zákon o nadacích a nadačních fondech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998
- JEMELKA, L., BŘEŇ, J. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím a zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, a. s., 2007
- KOLDINSKÁ, K., PIKOROVÁ, G., ŠVEC, L., TOMEŠ, I. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007
- KŘÍŽ, J. *Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011
- MAGUROVÁ, Z. Neziskový sektor a sociálne zabezpečenie. In *Pravny obzor* č.4/1997
- MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010
- MASARYKŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VII. Nákladem „Československého kompasu“, Tiskařské a vydav. akc. spol. v Praze, 1933
- PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. 1.díl*. 2.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010
- PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*. Praha: ASPI, a. s., 2006
- PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 1. díl. In *Právo a podnikání* č.2/1997
- PLÍVA, S. Obecně prospěšná společnost. 2. díl. In *Právo a podnikání* č.3/1997
- REKTOŘÍK, J. *Neziskové organizace v ČR, SR a Rakousku*. 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000

- RONOVSKÁ, K. Pojetí statusu veřejné prospěšnosti v návrhu nového občanského zákoníku. In *Sborník příspěvků z konference k připravované rekonstrukci občanského zákoníku*. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006
- SALOMON, L.M., ANHEINER, H.K. Defining of the Nonprofit Sector. A Gross National Analysis. Manchester University Press, 1997. In ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002
- SLOVNÍK ANTICKÉ LITERATURY. Praha: Nakladatelství SVOBODA, 1974
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- TOMEŠ, I., KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003
- TŮMA, O., VANĚK, M., DOSTÁL, P. Historie neziskového sektoru v českých zemích. In FRÍČ, P., GOULLI, R. *Neziskový sektor v České republice. Výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001
- TRETERA, J. R. *Stát a církev v České republice*. Kostelní vydí: Karmelitánské nakladatelství, 2002
- ZOULÍK, F. Obecné úvahy nad koncepcí právnických osob v návrhu nového občanského zákoníku. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, a. s., 2007

II. Internetové zdroje

ANDRLE, P. Útržky z historie občanské společnosti. Máme na čem stavět. 2002, s. 2.

Zdroj dostupný z <http://neziskovky.cz/cz/fakta/neziskovy-sektor-v-cr/historie-ns-v-cr/>

ŠEDIVÝ, M. Připomínky k návrhu Občanského zákoníku. 2008. Zdroj dostupný z

<http://neziskovky.cz/cz/neziskovky-cz/co-delame/aktuality/3797.html>

Sněmovní tisk 1791. Důvodová zpráva k zákonu č. 248/1995 Sb.. Zdroj dostupný z

<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t179100.htm>

Sněmovní tisk 889/0. Důvodová zpráva k zákonu č. 231/2010 Sb.. Zdroj dostupný z

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=889&CT1=0>

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku. Zdroj dostupný z

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

Vládní návrh nového Občanského zákoníku. § 395 a násl.. Zdroj dostupný z

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990-2010. Zdroj dostupný

http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/48ef03863112b56e999d2434fe2991f4/stat_NNO_tabulka_1990_2010.pdf

III. Soudní rozhodnutí

Česko. Vrchní soud. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2010 sp. zn. 7 Cmo 41/2010

Česko. Nejvyšší soud . Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 11. 2002 sp. zn. 29 Odo 413/2002

Česko. Vrchní soud. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 1997 sp. zn. 7A 138/94

Resumé

Důvod pro výběr tématu této diplomové práce byl spjat s přijatou novelou zákona o obecně prospěšných společnostech. Cílem této práce je tak osvětlit důvody, které vedly zákonodárny sbor k nutnosti přijetí výše uvedené novely, vymezení nejpodstatnějších znaků právnických osob tzv. neziskového sektoru a využití komparativního srovnání původního znění zákona s aktuální právní úpravou.

Práce je členěna do osmi kapitol, přičemž vychází ze základní charakteristiky právnických osob neziskového sektoru ve spojení s krátkým exkurzem ohledně jejich historického vývoje. Dále je věnována pozornost obecným definičním znakům těchto právnických osob a podrobně se zaměřuje na právní postavení obecně prospěšné společnosti v kontextu českého právního řádu. Značná pozornost je věnována novele zákona o obecně prospěšných společnostech, zejména s přihlédnutím k nově konstruovanému pojetí v oblasti postavení orgánů obecně prospěšné společnosti a vymezení jejich působnosti. Pozornost je též věnována procesním postupům při vlastním založení a zrušení tohoto druhu nevládní neziskové organizace a činnostem, které jsou charakteristické pro obecně prospěšnou společnost. Toto jádro diplomové práce je charakteristické použitím komparativního pohledu na původní znění zákona o obecně prospěšných společnostech a jeho poslední provedenou novelou. Vzhledem k tomu, že připravovaný nový kodex soukromého práva je v současné době již v první fázi legislativního procesu, bylo v této práci přihlédnuto k nově navrhovanému pojetí právnických osob neziskového charakteru. Posledním z okruhů, kterých se tato práce zabývá, je exkurz k postavení obdobných právnických osob v právních řádech Slovenska, Spolkové republiky Německa a Rakouska. V těchto pasážích je pozornost upřena na pojem obecné prospěšnosti tak, jak jej chápe teorie a aplikační praxe zahraničních právních řádů.

Výsledkem této diplomové práce je nástin změn provedených novelou zákona o obecně prospěšných společnostech. Z tohoto pohledu diplomová práce poukázala na vhodné řešení některých sporných otázek, které nebyly do přijetí novely zákona o obecně prospěšných společnostech řešeny. Současně však podrobuje určité pasáže i kritickému pohledu, společně s návrhem jejich možných řešení de lege ferenda.

Abstract

Grounds for the topic of my thesis are connected with approved Amendment Act of Community Interest Societies. The aim of the work is to explain reasons that made the legislation power approve the amendment (mentioned above), specification of the most essential features of legal entities of a non-profit sphere, and usage of comparative levelling of the original statutory text with the actual legal regulations.

The thesis is divided into 8 chapters and results from the basic characteristics of legal entities of the non-profit sphere in relation to a short discursion respecting their historical evolution. Attention is paid to general definition signs of these legal entities. The work focuses on legal status a Community Interest Society in the context of the Czech Legal Order. Great attention is paid to the Amendment Act of a Community Interest Society, especially with respect to the newly constructed conception in the area of authorities status of Community Interest Society and alignment of their activity. The thesis deals with procedural process during foundation and liquidation of that kind of non-governmental organization and activities that are typical of the Community Interest Society. The merits of the thesis is characteristic of use of comparative view of the original statutory text concerning with Community Interest Society and its latest amendmend. Whereas the preparing new codex of private law at present in the first stage of the legislative process, the thesis has a respect to the newly proposed concept of legal entities of a non-profit kind. The last sphere dealt in the thesis is an excursion to similar legal entities status in the legal orders of Slovakia, Germany and Austria. In these parts attention is given to a concept of a community interest in accordance with theory and application practices of foreign legal orders.

The aim of the thesis is to outline changes, brought by the Amendment Act of Community Interest Societies. From this point of view the thesis referred to suitable solutions to some disputative items that had not been solved till the Amendmend Act of Community Interest Societies approval. At the same time it criticizes certain parts as well, along with a suggestion of possible solutions *de lege ferenda*.

Název práce v českém jazyce

Obecně prospěšná společnost

Klíčová slova v českém jazyce

Obecně prospěšná společnost, občanské právo, nezisková organizace

Název práce v anglickém jazyce

Community interest society

Klíčová slova v anglickém jazyce

Community interest society, civil law, not-for-profit organization